

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Lokalny Program Rewitalizacji

Miejscowości

RADOSZYCE

na lata 2009 - 2015

Radoszyce - Październik 2009

Spis treści

I. Podstawy programu rewitalizacji.....	3
1.1. Wstęp.....	3
1.2. Metodyka pracy(tworzenia programu rewitalizacji).....	6
1.3. Aspekty rewitalizacji.....	7
II. Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej w miejscowości Radoszyce.....	8
2.1. Ogólne informacje.....	8
2.1.1. Położenie geograficzne.....	8
2.1.2. Krótka historia Radoszyc.....	11
2.1.3. Charakterystyka stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego gminy i Radoszyc....	14
2.1.4. Charakterystyka istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego.....	14
2.1.5. Ludność.....	15
2.1.6. Rynek pracy.....	18
2.1.7. Przemysł i usługi.....	19
2.1.8. Budownictwo.....	20
2.1.9. Rolnictwo i leśnictwo.....	20
2.1.10. Turystyka.....	23
2.2. Infrastruktura techniczna.....	24
2.2.1. Dostępność komunikacyjna.....	24
2.2.2. Sieć wodociągowa.....	24
2.2.3. Oczyszczanie ścieków i gospodarka odpadami.....	25
2.2.4. Sieć gazowa.....	25
2.2.5. Telekomunikacja.....	25
2.3. Infrastruktura społeczna.....	25
2.3.1. Bezpieczeństwo publiczne.....	25
2.3.2. Oświata i wychowanie.....	26
2.3.3. Służba zdrowia i pomoc społeczna.....	28
2.3.4. Sport.....	29
2.3.5. Aktywność społeczna mieszkańców sołectwa.....	30
III. Analiza zasobów miejscowości Radoszyce.....	31
IV. Zidentyfikowane problemy.....	33
4.1. Główne problemy zidentyfikowane na obszarze zagospodarowania przestrzennego.....	33
4.2. Główne problemy zidentyfikowane na obszarze gospodarczym.....	33
4.3. Główne problemy zidentyfikowane w sferze społecznej.....	33
V. Analiza SWOT.....	34
VI. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno- gospodarczego miejscowości Radoszyce.....	35
VII. Założenia programu rewitalizacji dla miejscowości Radoszyce.....	37
7.1. Cel programu.....	37
7.2. Misja programu.....	38
7.3. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru programu.....	39
VIII. Planowane działania w latach 2009 – 2015 na obszarze rewitalizowanym.....	39
8.1. Projekty priorytetowe realizowane na obszarze rewitalizowanym miejscowości Radoszyce.....	39
8.2. Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym.....	40
8.3. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009 – 2015 dla miejscowości Radoszyce.....	41
IX. System wdrażania i oczekiwane wskaźniki osiągnięć Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	41
X. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	44
10.1. System monitorowania programu rewitalizacji.....	44
10.2. Sposób oceny programu rewitalizacji.....	45
10.3. Komunikacja społeczna.....	46
XI. Podsumowanie.....	46
XII. Wykorzystane materiały.....	47

I. Podstawy programu rewitalizacji

1.1 Wstęp

Rewitalizacja - to wg rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych – proces odnowy przestrzennej, technicznej, społecznej i ekonomicznej obszaru zdegradowanego, prowadzący do jego zrównoważonego rozwoju. Działania na rzecz rewitalizacji danego obszaru są ściśle powiązane z ekonomią społeczną, która polega na rozwoju społecznym danej wspólnoty lokalnej przy wykorzystaniu instrumentów ekonomicznych.

Rewitalizacja często utożsamiana jest z poprawą stanu zdegradowanej infrastruktury miejskiej, terenów przemysłowych i powojkowych, jednakże może być prowadzona nie tylko na tych obszarach. Dotyczy generalnie obszarów zdegradowanych tj. m.in. charakteryzujących się wysokim poziomem ubóstwa, wysoką stopą bezrobocia długotrwałego, niekorzystnymi trendami demograficznymi, niskim poziomem wykształcenia czy niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości. Do takich obszarów zdecydowanie zaliczyć można również obszary wiejskie.

Wpływ na to ma wiele czynników. Jednym z nich jest lokalizacja obszarów wiejskich. Te, zlokalizowane w pobliżu aglomeracji miejskich, szczególnie dużych, charakteryzują się wyższym poziomem rozwoju w odniesieniu do pozostałych obszarów. Często aglomeracje pełnią rolę biegunów rozwoju powodując, iż na obszarach wiejskich zlokalizowanych w pobliżu dużych miast coraz mniejszą rolę odgrywa rolnictwo, a zaczynają nabierać znaczenia funkcje nierolnicze tj. np. mieszkalnictwo czy handel i usługi. Powoduje to wypieranie rolnictwa z obszarów podmiejskich w kierunku peryferii. Obszary podmiejskie rozwijają się zdecydowanie szybciej, również w działalności pozarolniczej. Dotyczy to także obszarów wiejskich zlokalizowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (drogi krajowe czy wojewódzkie). Z kolei obszary wiejskie położone peryferyjnie w stosunku do ośrodków miejskich i głównych szlaków komunikacyjnych, charakteryzują się niewielkim rozwojem pozarolniczych rynków pracy. Nie jest tu możliwy dynamiczny rozwój przedsiębiorczości, szczególnie usług, głównie z uwagi na brak ich odbiorców. Często tereny te charakteryzują się stagnacją oraz ubytkiem ludności.

W wyniku zmian i przekształceń strukturalnych znaczna część obszarów wiejskich odczuwa problem wysokiego bezrobocia. W szczególności dotyczy to województwa świętokrzyskiego i całego powiatu koneckiego.

Najbardziej zagrożone bezrobociem na obszarach wiejskich są osoby z niskim poziomem wykształcenia i bez przygotowania zawodowego. Poziom wykształcenia mieszkańców wsi jest nadal bardzo niski i stanowi niejednokrotnie barierę podjęcia działalności w innych zawodach niż rolnicze, w tym także na własny rachunek. Młodzież na

wsi znacznie częściej niż ta w miastach wybiera szkołę zawodową, czego główną przyczyną są względy ekonomiczne (trudniejsza sytuacja dochodowa ludności wiejskiej, koszty dojazdu itp.).

Ponadto warunki nauki na wsi oraz przeciętny poziom nauczania są zdecydowanie gorsze niż w mieście. Składa się na to szereg barier związanych z funkcjonowaniem systemu oświaty na wsi jak np.: ograniczony dostęp do przedszkoli, gorzej wykwalifikowani nauczyciele, gorsza oferta edukacyjna szkolnictwa ponadpodstawowego oraz sytuacja materialna rodzin wiejskich. Wybór szkoły ponadgimnazjalnej często jest uzależniony od sieci szkół w najbliższej okolicy, możliwości dojazdu do szkoły lub zamieszkania w internacie, kosztów dojazdów lub mieszkania poza domem.

Choć poziom wykształcenia mieszkańców wsi ulega systematycznej poprawie, wciąż ok. 35% mieszkańców wsi (dane dla Polski) ma zaledwie pełne wykształcenie podstawowe, zaś spośród użytkowników gospodarstw rolnych pełne wykształcenie podstawowe ma 24% rolników. Konsekwencją tego jest m.in. niska aktywność społeczno-zawodowa, większe trudności ze znalezieniem alternatywnego miejsca pracy poza rolnictwem czy możliwość szerszego rozwinięcia pozarolniczej działalności gospodarczej, a także niski poziom dochodów.

W ostatnich latach obserwuje się większy napływ ludności z miast na wieś niż odpływ ze wsi do miast. Związane jest to m.in. z osiedlaniem się na wsi ludności miejskiej, zahamowaniem odpływu mieszkańców wsi do pracy w miastach, powrotem na wieś osób tracących pracę czy zmianą statusu miejscowości. Można wskazać, że pojawiła się nowa kategoria mieszkańców wsi, którzy stają się rezydentami lub przedsiębiorcami wiejskimi. Z reguły reprezentują oni zamożną grupę społeczeństwa. Osiedlają się najczęściej na terenach wokół wielkich aglomeracji oraz wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych.

W odróżnieniu do migracji wewnętrznych, migracje zewnętrzne działały jako czynnik zmniejszający liczbę ludności wiejskiej. Otwarcie rynków pracy niektórych krajów Unii Europejskiej, wysoka różnica płac między Polską a UE-15, wyższe kwalifikacje młodzieży stają się bodźcami do podejmowania decyzji o emigracji.

Obszary wiejskie charakteryzują się stosunkowo niskim poziomem przedsiębiorczości. Najpowszechniej występującą formą działalności gospodarczej na tych terenach jest rolnictwo. Inną formą aktywności gospodarczej jest pozarolnicza działalność produkcyjna bądź usługowa, jednakże jest ona stosunkowo słabo rozwinięta. Ciągłe brakuje alternatywnych do rolnictwa form działalności gospodarczej, jak również wszelkich form przedsiębiorczości prowadzących do tworzenia nowych miejsc pracy, a także dywersyfikacji dochodów ludności wiejskiej.

Infrastruktura społeczna mająca na celu zaspokajanie potrzeb socjalnych, oświatowych, bezpieczeństwa oraz kulturowych na obszarach wiejskich wykazuje cechy

niedoinwestowania i niedostosowania do istniejących potrzeb. Niedostateczny rozwój dotyczy szczególnie placówek służby zdrowia, placówek kulturalnych, turystycznych, jak również szkół.

Również infrastruktura kulturalna, różnorodność ofert instytucji kultury oraz dostęp do podstawowych usług kulturalnych są bardzo słabo rozwinięte na wsi. Corocznie zmniejsza się liczba bibliotek i punktów bibliotecznych, ze względu na brak funduszy niszczejają ośrodki kultury i świetlice wiejskie.

Jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich jest słabo rozwinięta infrastruktura techniczna. Wpływa to na jakość życia mieszkańców, jak również na możliwości inwestowania na tych obszarach. Najistotniejsze problemy to brak dostatecznego wyposażenia w zbiorową sieć wodno-kanalizacyjną, oczyszczalnie ścieków, zły stan infrastruktury energetycznej oraz niedostateczne wyposażenie w sieć telefoniczną i Internet. Obszary wiejskie identyfikują ograniczenia rozwojowe również przez słabo rozwiniętą infrastrukturę drogową. Gęstość oraz jakość dróg, zwłaszcza gminnych, stanowi podstawowy czynnik wpływający na szeroko rozumiany rozwój lokalny. Drogi gminne warunkują dostęp do terenów oddalonych często w znacznym stopniu od infrastruktury miejskiej, stanowiących potencjalne tereny inwestycyjne. Ich stan w przypadku wielu gmin wiejskich jest bardzo zły.

Krajobraz kulturowy wsi obfituje także w licznie zachowane pierwotne formy osadnictwa wiejskiego, pojedyncze obiekty bądź układy tradycyjnej zabudowy drewnianej o lokalnym i regionalnym charakterze, kościoły, kaplice i cmentarze, zespoły pałacowo-parkowe, zespoły folwarczne, obiekty przetwórstwa rolno-spożywczego tj. browary, młyny wodne oraz wiatraki, spichlerze, a także zabytki archeologiczne.

Zmiany ustrojowe w Polsce po II wojnie światowej sprawiły, że liczne obiekty architektury wiejskiej, zwłaszcza dworskiej i folwarcznej, utraciły właścicieli i popadały w ruinę bądź były użytkowane w sposób niezgodny z przeznaczeniem. Niewłaściwa modernizacja budowli oraz zmiany w układzie wewnętrznym miejscowości, a także niewystarczające wydatki publiczne na kulturę powodowały niszczenie wiejskiego krajobrazu i eliminację najstarszej zabudowy. Powoduje to, że wsparcia finansowego potrzebują zlokalizowane na polskiej wsi liczne obiekty dziedzictwa kulturowego o znaczeniu lokalnym, jak i ponadregionalnym.

Przedstawione powyżej przesłanki z zasady kwalifikują obszary wiejskie jako obszary wymagające odnowy i rewitalizacji, choć z całą pewnością są one mocno zróżnicowane i nie wszędzie poszczególne wskaźniki społeczne i gospodarcze osiągają bardzo wysokie wartości.

W aspekcie rewitalizacji należy pamiętać, że dotyczy ona nie tylko infrastruktury, ale przede wszystkim stworzenia odpowiednich warunków do poprawy bytu „tkanki” społecznej znajdującej się na rewitalizowanym obszarze. To działania skierowane na realizację inwestycji obejmujących zmianę dotychczasowych funkcji terenów problemowych i nadanie

im nowych walorów gospodarczych, społecznych, kulturalnych, rekreacyjnych czy turystycznych poprzez wprowadzanie do odnawianych budynków działań aktywizujących społeczność lokalną. Ich wynikiem ma być rozwój gminy, a przez to poprawa życia ludności.

1.2. Metodyka pracy (tworzenia programu rewitalizacji)

Podstawą tworzenia Programu Rewitalizacji jest zdanie sobie sprawy z lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt żywiłowego przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków.

Projekt wprowadzonych do Programu zadań powstał w oparciu o wytyczne środowiska lokalnego i konsultacji społecznych.

Podstawą rozwoju miejscowości Radoszyce jest dokument pod nazwą „Lokalny Program Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce na lata 2009-2015”, który określa wizję, cele i kierunki działania wraz z zadaniami inwestycyjnymi na okres 6 lat. Dokument ten został wypracowany metodami oddolnymi przez zespół roboczy, składający się z pracowników Referatu Promocji i Spraw Społecznych Urzędu Gminy Radoszyce. Podstawą pracy zespołu roboczego były wyniki ankiet wypełnianych przez mieszkańców miejscowości Radoszyce, podczas spotkania sołeckiego.

Uczestnicy debat strategicznych reprezentujący miejscowość Radoszyce.

W dniu 29 stycznia 2009 r. odbyło się w Sali Konferencyjnej Urzędu Gminy w Radoszycach zebranie mieszkańców miejscowości Radoszyce.

W toku debaty uczestnicy określili główne problemy, z którymi boryka się miejscowość, wskazali negatywne skutki wynikające z sygnalizowanych niedostatków,

nakreślili możliwości poprawy istniejącego stanu oraz wypracowali wizję rewitalizacji miejscowości do roku 2015. Ponadto uczestnikom spotkania rozdano ankiety, której wyniki uwzględniono w niniejszym opracowaniu.

Metodologia (Metody zbierania danych)

Zbieranie danych potrzebnych do opracowania i wdrożenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce na lata 2009-2015” oraz opracowanie planów, projektów i procedur wymagało użycia następujących metod:

- badania literaturowe (głównie w zakresie dokumentacji),
- „burza mózgów”,
- obserwacja uczestnicząca,
- prezentacje za pomocą flipczartów i rzutników multimedialnych,
- analiza strategiczna SWOT.

1.3. Aspekty rewitalizacji

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji to wyzwanie, przed którym stanęły wszystkie aktywne społeczności lokalne zaangażowane w działania rozwojowe podejmowane na terenie ich „małych ojczyzn”. Opracowanie, a następnie wdrożenie Programu Rewitalizacji wiąże się z określonymi korzyściami dla społeczności lokalnej:

- możliwość korzystania z funduszy strukturalnych UE i innych zewnętrznych źródeł finansowania działań rozwojowych,
- wzrost atrakcyjności życia społeczno – kulturalnego,
- wdrażanie pozytywnych zmian akceptowanych przez mieszkańców,
- wzrost wartości majątku komunalnego – nieruchomości,
- aktywizacja społeczności lokalnej – wzrost tożsamości z miejscem zamieszkania i stopnia - integracji mieszkańców wokół działania na rzecz własnego środowiska – miejscowości.

Lokalny Program Rewitalizacji jest jednym z najważniejszych elementów miejscowości, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013” Osi Priorytetowej 6 – Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast, działanie 6.2 Rewitalizacja małych miast, jak również stanowić będzie wytyczne dla władz Gminy Radoszyce przy opracowaniu kierunków rozwoju miejscowości Radoszyce.

Lokalny Program Rewitalizacji jest kompleksowym dokumentem określającym projekty niezbędne do realizacji na terenie miejscowości Radoszyce w latach 2009 – 2015. Jest on

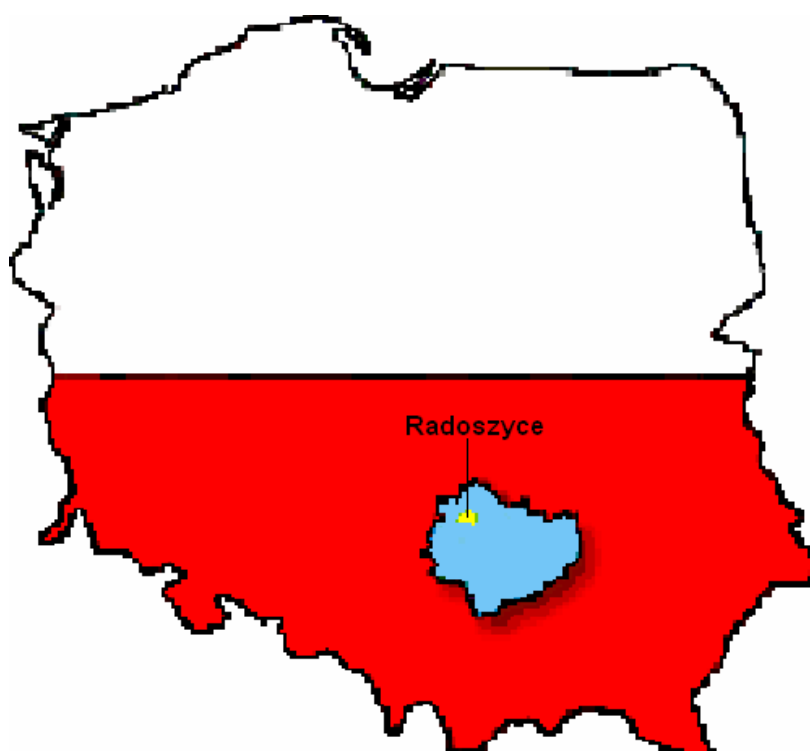
zgodny z priorytetami i celami dokumentów planistycznych wyższego rzędu (powiatowymi, regionalnymi, krajowymi i UE).

Lokalny Program Rewitalizacji przedstawia sytuację społeczno-gospodarczą miejscowości Radoszyce, formułuje problemy, zadania i projekty, których realizacja pozwoli osiągnąć oczekiwany poziom rozwoju. Jest narzędziem umożliwiającym podejmowanie efektywnych decyzji finansowych związanych z angażowaniem środków własnych gminy jak i ubieganiem się o środki ze źródeł zewnętrznych.

II. Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej w miejscowości Radoszyce.

2.1. Ogólne informacje

2.1.1. Położenie geograficzne

Gmina Radoszyce na tle kraju i województwa.

Gmina Radoszyce na tle województwa.

Sołectwo Radoszyce na tle Gminy Radoszyce.

W skład gminy Radoszyce wchodzi 35 sołectw. Sołectwo Radoszyce jest największym w gminie pod względem powierzchni oraz liczby zamieszkujących osób.

Radoszyce są miejscowością gminną położoną na Wyżynie Małopolskiej, u podnóża Gór Świętokrzyskich. Sołectwo Radoszyce o powierzchni 17,12 km² położone jest w centralnej części Gminy Radoszyce, w zachodniej części powiatu koneckiego, w północno-zachodniej części województwa świętokrzyskiego.

Gmina Radoszyce o powierzchni 147 km² wchodzi w skład powiatu koneckiego i graniczy z sześcioma gminami: Ruda Maleniecka, Końskie, Smyków, Mniów, Łopuszno, Słupia Konecka. Gmina Radoszyce położona jest w obrębie Płaskowyżu Suchedniowskiego (północno-wschodnia i środkowa część gminy, która na tym terenie cechuje się mało urozmaiconą rzeźbą). W południowej części gminy od Jakimowic w kierunku Góry Dobrzeszowskiej rozciąga się zachodnia część Pasma Oblęgorskiego. Występuje tu największe zróżnicowanie rzeźby w obrębie całej gminy, bowiem wysokości względne w obrębie stoków dochodzą do około 70 m.

Jest to również obszar o mało urozmaiconej rzeźbie. Zachodnia część gminy aż po Radoszyce położona jest w obrębie Wzgórz Opoczyńskich. Teren ten charakteryzuje się mało urozmaiconą rzeźbą a jedynie w obrębie ostańcowych wzniesień występują większe deniwelacje.

Charakterystyczną cechą powiatu koneckiego jest wysoka lesistość, która sięga 50% całkowitej powierzchni oraz znaczna powierzchnia wód i zbiorników wodnych (996ha), m.in. w Sielpi (60 ha), Maleńcu (27 ha), Górnym Młynie (5,5 ha), Baryczy (3,5 ha) oraz Starej Kuźnicy (2,1 ha). Przez powiat konecki przepływa kilkanaście rzek. Największe znaczenie ma rzeka Czarna Konecka przepływająca przez sześć gmin, w tym przez gminę Radoszyce.

Na podstawie wyników klasyfikacji odcinkowej rzek województwa świętokrzyskiego stwierdzono, że Czarna Konecka pod względem zanieczyszczeń fizyko-chemicznych należy do III klasy czystości. Pod względem bakteriologicznym Czarna Konecka jest jedną z najczystszych rzek i zakwalifikowana jest odcinkowo do I i II klasy czystości. Przez teren sołectwa Radoszyce przepływają cieki wodne: Plebanka i Kozówka, które wpadają do rzeki Czarnej Koneckiej będącej w zlewni rzeki Pilicy. Obszar sołectwa Radoszyce położony jest na terenie trzech zlewni III rzędu: środkowa i północna część do zlewni Czarnej Malenieckiej, zachodnia i południowo-zachodnia część do zlewni Czarnej Włoszczowskiej, a południowo-wschodnia część do zlewni Łososiny. Obszar sołectwa cechuje się dużą gęstością sieci rzecznej.

Na terenie sołectwa Radoszyce występują następujące kopaliny:

- piaski nadające się do zapraw murarskich oraz produkcji betonu,
- gliny zwałowe wykorzystywane do produkcji cegły pełnej w prywatnej cegielni położonej na zachód od centrum Radoszyc,
- iły, które mogą być wykorzystane do produkcji dachówki ceramicznej.

Teren gminy Radoszyce w całości znajduje się w granicach Konecko-

- Łopuszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu ustanowionego rozporządzeniem nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 roku (Dz.U. Województwa Świętokrzyskiego Nr 21, poz. 145).

W granicach administracyjnych miejscowości Radoszyce ustanowiono 1 pomnik przyrody. Jest to głaz narzutowy o wymiarach: obwód – 3.0 m, długość – 0.95 m, szerokość – 0.8 m, wysokość – 0.65 m. Zbudowany jest z różowego, gruboziarnistego granitu, nie zagłębiony w ziemi.

Obecnie trwają prace dotyczące objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych obszarów znajdujących się w okolicy wsi Zychy, Jacentów – Sokółówka i Radoszyce – Pisząca. Obszary proponowane do objęcia ochroną zasługują na nią ze względu na:

- zachowanie naturalnej ostoi chronionego gatunku ptaka – cietrzewia,
- zachowanie naturalnych ekosystemów łąkowo – bagiennych, charakterystycznych dla tej części Kielecczyzny,
- zachowanie siedlisk bobra.

2.1.2. Krótka historia Radoszyc.

Pierwotne osiedle powstało na śródleśnej polanie na starym szlaku handlowym od Piotrkowa przez Przedbórz, Radoszyce, Chęciny, Kielce, Bodzentyn, Solec w kierunku Lublina, a także przez Opatów na Sandomierz.

Dokument z 1218 r. wymienia Jana s. Radosza, od którego imienia przyjęła nazwę powstała osada. Rok 1364 uważa się za początek zorganizowania parafii. Obecny kościół parafialny św. Piotra i Pawła stoi na miejscu kaplicy królewskiej św. Huberta. Na froncie budowli widnieje napis: „ECCLESIA HAEC FVUNDATA ANNO DOMINI MILESIMO QUARTO” z czego można wnosić iż jej początki mogą sięgać roku 1004, a więc początków chrześcijaństwa w Polsce.

W czasach piastowskich Radoszyce należały do włości królewskich. Około 1370 roku Kazimierz Wielki nadał im prawa miejskie. Z inicjatywy królewskiej powstał tu dwór, o którym są wzmianki już w 1369 r. - stanowiący stację na stałych trasach królewskich odbywanych celem sprawowania władzy, w tym obowiązków sędziowskich. W okolicy Radoszyc funkcjonowały liczne huty i kuźnie, kwitło rzemiosło i prowadzono ożywiony handel, co sprzyjało powstaniu jednostek osadniczych w miejscach, w których powstały istniejące wsie. Śladem po nich są wymienione w źródłach z XVII w. istniejące do dziś nazwy osad: Hucisko Lewoszów, Hucisko Kapałów, Hucisko Mularzów, Hucisko Łysaków, Hucisko Nalewajków, Hucisko Józwików – wywodzące się od hut i imion hutników. Huty zużywając ogromne ilości drewna na opał tworzyły wokół siebie rozległe poręby, które łatwo mogły być obrócone na pola uprawne. W XVI wieku miasto Radoszyce stało się siedzibą starostwa niegrodowego, które stanowić miało z nadania monarchy dożywotnio nagrodę za usługi publiczne. Z licznych wsi i majątków starosta pobierał wszelkie dochody, opłacając tylko kwartę na wojsko. Nie miał jednak uprawnień administracyjnych i sądowych. Wiek XVII i pierwsza połowa XVIII zaznaczyły się wojnami i kryzysem gospodarczym, w konsekwencji dobra królewskie zostały zaniedbane.

W drugiej połowie XVIII wieku działalność przemysłowa na tym terenie została ponownie ożywiona przez ówczesnego starostę – dożywotniego posiadacza Jacka Małachowskiego. W 1781 roku Małachowski wystawił wielki piec – hutę nieopodal Radoszyc o nazwie Antoniów. Wielkość produkcji radoszyckiej huty przewyższała pod względem wytopu fabryki krajowe. Antoniów zaliczany był do zakładów przemysłu zbrojeniowego.

W radoszyckich zakładach odlewano m.in. kule armatnie, armaty na potrzeby wojska. W niedalekich Końskich były zakłady, gdzie wyrabiano karabiny, pistolety, szable, wozy taborowe. Cały ten rejon związany był z polskim przemysłem zbrojeniowym, który został zniszczony przez wojska pruskie i rosyjskie w trakcie Insurekcji Kościuszkowskiej w 1794 roku. W dniu 16.11.1794 roku w Radoszycach nastąpiła kapitulacja wojsk powstania kościuszkowskiego.

W 1795 r. po III rozbiorze Polski radoszyckie kuźnice przeszły pod zarządek austriacki. Po Kongresie Wiedeńskim obszary te zajęli Rosjanie w ramach utworzonego Królestwa Polskiego. Po śmierci Jacka Małachowskiego w 1821 r. dobra radoszyckie wróciły na rzecz rządu. Z czasem przyjęto je nazywać Ekonomią Radoszyce. Stanisław Staszic wyznaczył ambitny plan rozwoju przemysłu dla Staropolskiego Zagłębia. Rozpoczęto prace nad regulacją rzek i tworzeniem zapór dla zabezpieczenia energii urządzeniom. W 1823 r. w Samsonowie oddano do użytku nowy wielki piec. W roku następnym było już w dobrach rządowych 37 kopalń (w tym 6 radoszyckich), 9 wielkich pieców (1 radoszycki – Królewiec). W latach 1827-1830 zaczął powstawać nowy zakład w Sielpi, wraz ze zbiornikiem i kanałem. Pożar wielkiego pieca w Królewcu w 1839 r. spowodował upadek hutnictwa w radoszyckim, albowiem nigdy nie został on odbudowany. Kopalnie rudy były systematycznie zalewane, kolejne szyby nie były już odtwarzane. Coraz więcej ludzi odchodziło do rolnictwa. Ludność ubożała. Jedynie zakłady w Sielpi rozwijały swoją produkcję. Po powstaniu styczniowym wielowiekowe radoszyckie tradycje hutnicze jak i wydobywcze przeszły do historii. Miejsce całego szeregu małych zakładów zajęły duże zakłady przemysłowe. Lokowane były one przy głównych traktach kołowych i kolejowych. Te jednak omijały Radoszyce. Miasto, które w średniowieczu leżało na ważnym szlaku z zachodu na wschód, w czasach nowożytnych było na głównym trakcie z Warszawy do Krakowa, pozostało z dala od nowoczesnej sieci drożnej. Nowe zakłady, jako centra przemysłowe, powstawały z dala od siedziby byłego starostwa, okręgu, ekonomii radoszyckiej. Ranga miasta upada w 1869 roku – po 499 latach miejskości Radoszyce utraciły prawa miejskie, stając się osadą.

Radoszyce około 1885 r. liczyły 3169 mieszkańców, miały rozwinięty handel i rzemiosło. Wyrabiano między innymi bryczki i wozy konne (ok. 3000 szt. rocznie), które sprzedawane były na jarmarkach w całym Królestwie. W ciągu XIX wieku rosła liczba ludności żydowskiej w Radoszycach. Systematycznie wzrastała rola żydów w handlu, rzemiośle i przemyśle. Powstał cmentarz żydowski, szkoła i siedziba cadyka. Okres II Wojny Światowej odcisnął brzemienne ślady w historii Radoszyc. Pod Kazanowem rozegrała się jedna z bitew września 1939 r., aż do wiosny 1940 r. w najbliższej okolicy Radoszyc działał oddział legendarnego majora „Hubala”. W Radoszycach był jeden z punktów kontaktowych i zaopatrzenia oddziału.

Na przełomie 1941/1942 r. hitlerowcy wywieźli pozostałych mieszkańców pochodzenia żydowskiego. Osada straciła 45% swojej populacji. W okolicy działali partyzanci walcząc z okupantem niemieckim. Pod Gruszką odległą o 8 kilometrów od Radoszyc rozegrała się jedna z największych bitew partyzanckich z Niemcami. Kres miasteczka to 3 września 1944 r. kiedy to spalono i zniszczono Radoszyce, w trakcie bitwy jaką stoczyły oddziały partyzanckie A.K. idące na odsiecz powstańcom warszawskim, kiedy natknęły się na wojska niemieckie, pacyfikujące miasteczko. Wielogodzinna bitwa, ostrzał artyleryjski, celowe podpalenia doprowadziły do totalnego zniszczenia substancji materialnej Radoszyc. Żywiołowa odbudowa, która nastąpiła po 1945 r. nie pozwoliła odtworzyć czy zrekonstruować starej, zabytkowej zabudowy. Zatarło bezpowrotnie historyczne ślady. Niewykluczone, iż w zachowanych murach tkwią relikty, fragmenty XIX wiecznej lub starszej zabudowy. Dotyczy to głównie plebanii, domów z zachodniej pierzei Rynku czy zachowanego domu cadyka.

Obecnie Radoszyce są osadą i siedzibą władz samorządowych Gminy Radoszyce.

Kościół parafialny w Radoszycach (I poł. XVII w.)

Pomnik upamiętniający walki Partyzantów oraz Żołnierzy AK z okupantem hitlerowskim na terenie Gminy Radoszyce

2.1.3 Charakterystyka stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego gminy i Radoszyc.

Na strukturę przestrzenną gminy składają się obszary zabudowane i obszary niezabudowane. W strukturze gminy dominują lasy oraz struktura przestrzenna Radoszyc. Obszarami zabudowanymi jest zabudowa wsi wkomponowana w czytelny układ komunikacyjny, stanowiący podstawowy szkielet przestrzenny gminy. Praktycznie wszystkie wsie z obszaru gminy Radoszyce mają charakter ulicówek. Jedynie wieś Jakimowice jest przykładem wsi skoncentrowanej.

Obszary niezabudowane stanowią lasy, doliny rzek i cieków, tereny rolne (pola uprawne i użytki zielone), nieużytki.

Radoszyce stanowią ośrodek mieszkaniowy, usługowy, administracyjny o znaczeniu lokalnym. W strukturze przestrzennej Radoszyc rysuje się wyraźna granica pomiędzy częścią centralną – śródmiejską, z tradycyjnym rynkiem oraz zabytkową dominantą w postaci zespołu kościoła z plebanią, a nową dzielnicą mieszkaniowo-usługową o zupełnie innym charakterze, z przewagą zabudowy jednorodzinnej, z prostokątną siatką ulic – czytelnym układem urbanistycznym. Centrum administracyjno – usługowe mieści się częściowo w obrębie starego rynku oraz ul. Szkolnej i ul. Żeromskiego. Wnętrza zabudowy staromiejskiej generalnie są nie zadbane i nie zagospodarowane.

2.1.4 Charakterystyka istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego.

Gmina Radoszyce zaliczana jest do gmin o niskim stopniu nasycenia zabytkami, co stawia ją na odległym miejscu w woj. świętokrzyskim pod tym względem. W spisie zabytków, który obejmuje zarówno obiekty pod ścisłą ochroną konserwatorską wpisane do rejestru dóbr kultury, jak i pozostałe będące w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach umieszczono:

- 12 budynków mieszkalnych,
- 10 kapliczek,
- 3 cmentarze,
- 2 zespoły dworu,
- 2 kuźnie,
- 1 budynek gospodarczy,
- 1 zespół zagrody,
- układ urbanistyczny Radoszyc,
- 1 zespół kościoła.

Gmina Radoszyce to miejsce o dominujących wysokich naturalnych walorach krajobrazowych.

Ogólną charakterystykę istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego ilustrują:

a). krajobraz kulturowy ukształtowany przez:

- charakterystyczne wnętrza urbanistyczne-

najstarsza sięgająca XIV wieku część Radoszyc z czytelnym, prostokątnym rynkiem i dominantą w postaci kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Piotra i Pawła z XVII wieku; charakterystyczne, wąskie uliczki w obrębie starej części Radoszyc, z rzadko spotykaną już zabudową usytuowaną szczytem do ulicy;

- komponenty krajobrazu otwartego-

doliny rzek: Czarna Konecka, Plebanka z Kozówką, Czarna Pilczycka;
pasmo Dobrzeszowskie stanowiący wyróżnik przestrzenny gminy oraz formułujące krajobraz naturalny;

charakterystyczne wały wydmowe (tzw. wydmy paraboliczne) znajdujące się na północ od Radoszyc, na jednej z nich położony jest zabytkowy cmentarz żydowski;

lasy – budujące krajobraz naturalny leśny i leśno-rolny;

- charakterystyczne układy wsi-

głównie ulicówki – utrwalone wzdłuż dróg zwarte ciągi zabudowy mieszkaniowej.

b). zasób materialnych wartości kulturowych:

- obiekty archeologiczne-

w Radoszycach zachowany zamek w całości na poziomie fundamentów pod ziemią i częściowo w relikwie naziemnym „Winiarnia” – zamek królewski Kazimierza Wielkiego;

pozostałości archeologiczne po średniowiecznych hutach szkła w miejscowościach: Kapałów, Lewoszków, Łysów, Mularzów, Huta.

- dziedzictwo architektoniczne w Radoszycach -

na uwagę zasługują: układ urbanistyczny w starej części;

zabudowa mieszkaniowa zagrodowa w obrębie rynku, zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Piotra i Pawła z XVII wieku;

domy mieszkalne, 3 kapliczki charakterystycznie usytuowane przy rozdrożu ulic, zespół dworu z najcenniejszym zabytkiem w postaci piwnicy tzw. „Winiarni” z XVI wieku, cmentarz żydowski;

charakterystyczne elementy zarówno w nowej jak i starej zabudowie Radoszyc – brama wjazdowa na wewnętrzne podwórze gospodarcze oraz ścięty narożnik budynku;

- dziedzictwo architektoniczne w obrębie gminy Radoszyce -

na uwagę zasługują: liczne kaplice i kapliczki przydrożne, kuźnie, pozostałości po zespole dworu w Kłucku;

- charakterystyczna drewniana zabudowa -

budująca klimat wiejskich miejscowości, nieliczne już drewniane kuźnie oraz kamienne piwnice;

- liczne miejsca pamięci narodowej -

związane z udziałem miejscowej ludności w walce partyzanckiej podczas II wojny światowej (m.in. Gruszka, Wilczkowice, Grębosze, Radoszyce).

2.1.5 Ludność.

Liczba ludności gminy Radoszyce wynosi 9167 mieszkańców (wg stanu na 31 grudnia 2007 r.- dane GUS) i wykazuje tendencję spadkową, podobnie do zmniejszającej się liczby ludności powiatu, województwa i kraju. Ludność gminy Radoszyce stanowi 9% ogólnej liczby mieszkańców powiatu koneckiego i 0,8% ogólnej liczby mieszkańców województwa.

	J. m.	2004	2005	2006	2007
STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY					
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci					
ogółem					
stałe miejsce zameldowania					
stan na 31 XII					
ogółem	osoba	9 317	9 266	9 225	9 167

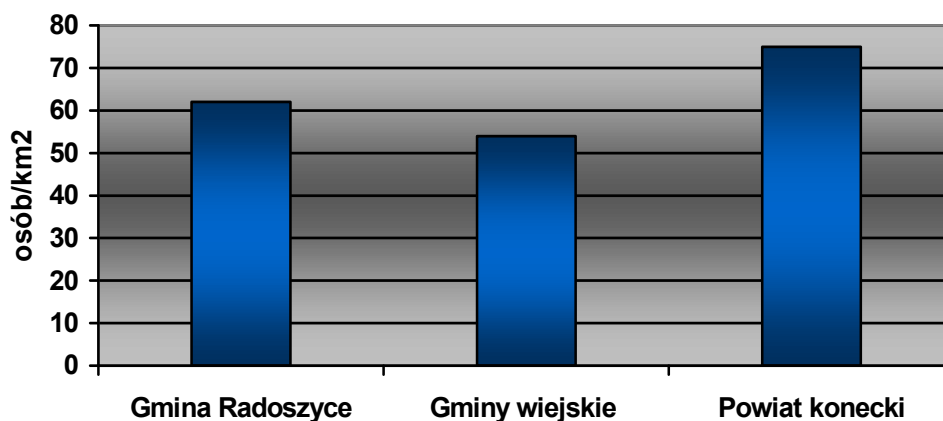

mężczyźni	osoba	4 709	4 689	4 675	4 631
kobiety	osoba	4 608	4 577	4 550	4 536
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem					
w wieku przedprodukcyjnym	%	23,4	22,7	22,4	21,9
w wieku produkcyjnym	%	59,5	60,1	60,3	60,8
w wieku poprodukcyjnym	%	17,1	17,2	17,2	17,3

(dane Główny Urząd statystyczny: www.stat.gov.pl)

W gminie Radoszyce średnie zagęszczenie ludności wynosi 62 osoby na km² i jest o około 20% wyższe niż w gminach wiejskich w Polsce (53 osoby/km²) oraz nieznacznie niższe niż w średnia w powiecie koneckim (74 osoby/km² wg danych GUS z 2007 r.).

Zagęszczenie ludności

Prowadzone przez demografów badania i analizy wskazują, że trwający od kilkunastu lat spadek liczby ludności jeszcze nie jest procesem zakończonym i dotyczy w coraz większym stopniu kolejnych roczników młodzieży. Wśród przyczyn tego zjawiska wymienia się rosnący poziom wykształcenia, trudności na rynku pracy, zmniejszenie świadczeń socjalnych na rzecz rodziny, brak w polityce społecznej filozofii umacniania rodziny i generalnie trudne warunki społeczno-ekonomiczne, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Zgodnie z opiniami ekspertów w najbliższych latach należy liczyć się z dalszym spadkiem współczynnika dzietności z obecnej średniej 1,25 dziecka na kobietę do około 1,1 w 2010 r., po czym w latach 2010-2020 można oczekiwać niewielkiego wzrostu dzietności do wartości około 1,2.

Przyrost naturalny w gminie Radoszyce utrzymuje tendencję spadkową. Teren gminy ma przeciętne demograficzne przesłanki do rozwoju. Przyrost naturalny nie odbiega od wartości odnotowywanych dla większych jednostek terytorialnych.

W najbliższych latach wzrośnie nieco skala migracji zagranicznych, stąd zwiększy się nieznacznie ujemne saldo migracji. Migracje wewnętrzne pozostaną przez najbliższe lata na obecnym niskim poziomie. Sytuację powinien zmienić spodziewany wzrost gospodarczy, którego oznaki już wystąpiły, a nowy impuls może nadać członkostwo w Unii Europejskiej. Można oczekiwać, że związany z tym wzrost mobilności przestrzennej ludności nastąpi około 2010 r. i w ciągu następnych 10 lat wskaźnik migracji powróci do wielkości z początku lat dziewięćdziesiątych. W migracjach między miastem i wsią kontynuowana będzie występująca od kilku lat przewaga przemieszczeń na wieś związana ze zjawiskiem suburbanizacji. Zatem pomimo ujemnego przyrostu naturalnego, należy się spodziewać, że liczba ludności będzie spadać tylko nieznacznie, pod warunkiem stworzenia odpowiednich warunków dla życia i rozwoju gospodarczego, które przyciągną potencjalnych mieszkańców i inwestorów.

	J. m.	2004	2005	2006	2007
Ruch naturalny wg płci					
Urodzenia żywe					
ogółem	osoba	111	103	110	0
mężczyźni	osoba	58	60	58	0
kobiety	osoba	53	43	52	0
Zgony ogółem					
ogółem	osoba	86	99	106	0
Przyrost naturalny					
ogółem	osoba	25	4	4	0
mężczyźni	osoba	19	7	5	0
kobiety	osoba	6	-3	-1	0
Małżeństwa					
ogółem	para	53	56	65	0
Wskaźnik obciążenia demograficznego					
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób	osoba	68,0	66,5	65,7	64,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób	osoba	73,2	75,6	76,7	79,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób	osoba	28,7	28,6	28,5	28,5
Ludność wskaźniki modułu gminnego					
ludność na 1 km ²	osoba	63	62	62	62
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	98	97	96	97
małżeństwa na 1000 ludności	para	5,7	6,0	7,0	0
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	11,9	11,1	11,9	0
zgony na 1000 ludności	osoba	9,2	10,6	11,4	0
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	2,7	0,4	0,4	0
MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE					
Migracje na pobyt stały gminne wg typu, kierunku i płci migrantów					
zameldowania					
w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	63	41	56	0
zagranica					
ogółem	osoba	3	0	0	0
wymeldowania					

w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	86	95	98	0
zagranica					
ogółem	osoba	1	1	3	0
saldo migracji					
w ruchu wewnętrznym					
ogółem	osoba	-23	-54	-42	0
zagranica					
ogółem	osoba	2	-1	-3	0
Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku					
zameldowania					
ogółem	osoba	66	41	56	0
wymeldowania					
ogółem	osoba	87	96	101	0

(dane Główny Urząd statystyczny: www.stat.gov.pl)

Największym sołectwem w gminie są Radoszyce, o liczbie mieszkańców 3422 osób (dane Urzędu Gminy Radoszyce, na dzień 31.12.2008r) i powierzchni 17,12 km²

2.1.6 Rynek pracy.

Na terenie gminy Radoszyce nie ma dużych zakładów przemysłowych. Przez wiele dziesiątków lat mieszkańcy gminy wyjeżdżali w poszukiwaniu pracy do dużych aglomeracji m.in. Warszawy, Łodzi, Śląska, Kielc. Wiele osób pracowało w pobliskich Końskich. Na ukształtowanie rynku pracy w sołectwie Radoszyce największy wpływ miały przemiany społeczno-gospodarcze z lat 90-tych. Likwidacja dużych zakładów przemysłowych i grupowe zwolnienia doprowadziły do powstania strukturalnego bezrobocia. W samych Radoszycach uległy likwidacji: zatrudniająca około 150 osób Spółdzielnia Pracy „But”, Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, Spółdzielnia Kótek Rolniczych, Spółdzielnia Prefabrykatów Budownictwa Wiejskiego. W Końskich upadły duże zakłady produkcyjne, w których byli zatrudnieni tzw. chłoporobotnicy m.in. z terenu gminy Radoszyce.

Bezrobocie, podobnie jak w całym powiecie koneckim, jest znaczącym problemem gminy Radoszyce. Stopa bezrobocia w gminie na koniec 2007 r. wyniosła 18% (972 osoby bezrobotne, w tym 541 kobiet), dla porównania w województwie świętokrzyskim - 18,1%, a w powiecie koneckim - 21,2%.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1999 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 110, poz.1264 z późn. zm.) **Gmina Radoszyce została zaliczona do obszarów szczególnie zagrożonych bezrobociem strukturalnym.**

Konieczny jest więc rozwój lokalnej infrastruktury technicznej mający na celu pobudzenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców gminy. Dodatkową perspektywę stwarza spojrzenie na gminny budżet. Należy uwzględnić fakt, że strona dochodowa budżetu gminy Radoszyce składa się w istotnej części z udziałów gminy w podatkach będących dochodem budżetu państwa (PIT i CIT). Tak więc zamożność lokalnego budżetu jest w części funkcją

lokalnej koniunktury gospodarczej. W roku 2007 dochód własny gminy na 1 mieszkańca wyniósł 354 PLN.

Stan gospodarki w sołectwie i gminie Radoszyce:

Gospodarka jest dziedziną wiodącą w rozwoju gminy, warunkującą poziom dobrobytu ludności, wpływającą na dochody gminy i pośrednio na typ i stopień urbanizacji. Szczególnie istotną funkcją lokalnej gospodarki jest zapewnienie wystarczającej liczby miejsc pracy. Pojęcie gospodarki obejmuje wszystkie dziedziny generujące miejsca pracy, takie jak:

- przemysł, usługi, budownictwo, rolnictwo i leśnictwo, turystyka.

2.1.7 Przemysł i usługi.

Na terenie Radoszyc brak jest dużych obiektów przemysłowych produkujących na dużą skalę i zatrudniających dużą liczbę osób. Działają następujące zakłady drobnego przemysłu:

- betoniarnia – Politel Group sp. z o.o.
- cegielnia
- zakład odzieżowy,

Usługi bankowe wykonuje Bank Spółdzielczy w Końskich Oddział w Radoszycach.

Komunalny Zakład Gospodarczy w Radoszycach jest zakładem budżetowym gminy i wykonuje usługi na rzecz mieszkańców: dostarczanie wody, odprowadzanie i wywóz ścieków, wywóz odpadów, utrzymanie gminnego składowiska śmieci, i inne prace zlecone przez gminę.

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” prowadzi działalność usługową dla mieszkańców gminy: sklepy, piekarnię, bar i targowicę. Targowica jest czynna w każdą środę.

Na terenie Radoszyc zarejestrowanych jest 286 podmiotów gospodarczych(dane GUS). Miejscowi przedsiębiorcy prowadzą działalność handlową:

- handel stacjonarny (sklepy, hurtownie, kioski),
- handel obwoźny,
- pośrednictwo handlowe (akwizycja),
- kupno-sprzedaż samochodów,
oraz działalność produkcyjną i usługi m. in.:
- murarsko-malarskie, remontowo-budowlane,
- produkcja kostki brukowej, układanie kostki,
- instalatorstwo c. o. i wodno-kan.,
- blacharstwo, ślusarstwo, kowalstwo, odlewnictwo,
- leśne, tartak, stolarskie, tapicerskie, wytwarzanie skrzyń i opakowań drewnianych
- geodezyjne, projektowanie,
- mechanika pojazdowa, wulkanizacja,
- naprawa sprzętu domowego,
- fryzjerskie, solarium,
- lekarskie, stomatologiczne,
- weterynaryjne, skup-sprzedaż skór, wyprawa skór,

- krawiectwo, czapnictwo, wytwarzanie emblematów, wyrób pantofli,
- wypalanie cegły,
- piekarnictwo, wyroby cukiernicze, wyrób i sprzedaż lodów,
- gastronomiczne,
- omłoty zbóż, śrutowanie zboża,
- pogrzebowe, zakład nagrobkowy,
- pośrednictwo ubezpieczeniowe, biuro rachunkowe, toto-lotek,
- stacja paliw, dystrybucja gazu,
- transportowe,
- fotografowanie i wideo filmowanie, wesela, wypożyczanie weselnej zastawy stołowej.

2.1.8 Budownictwo.

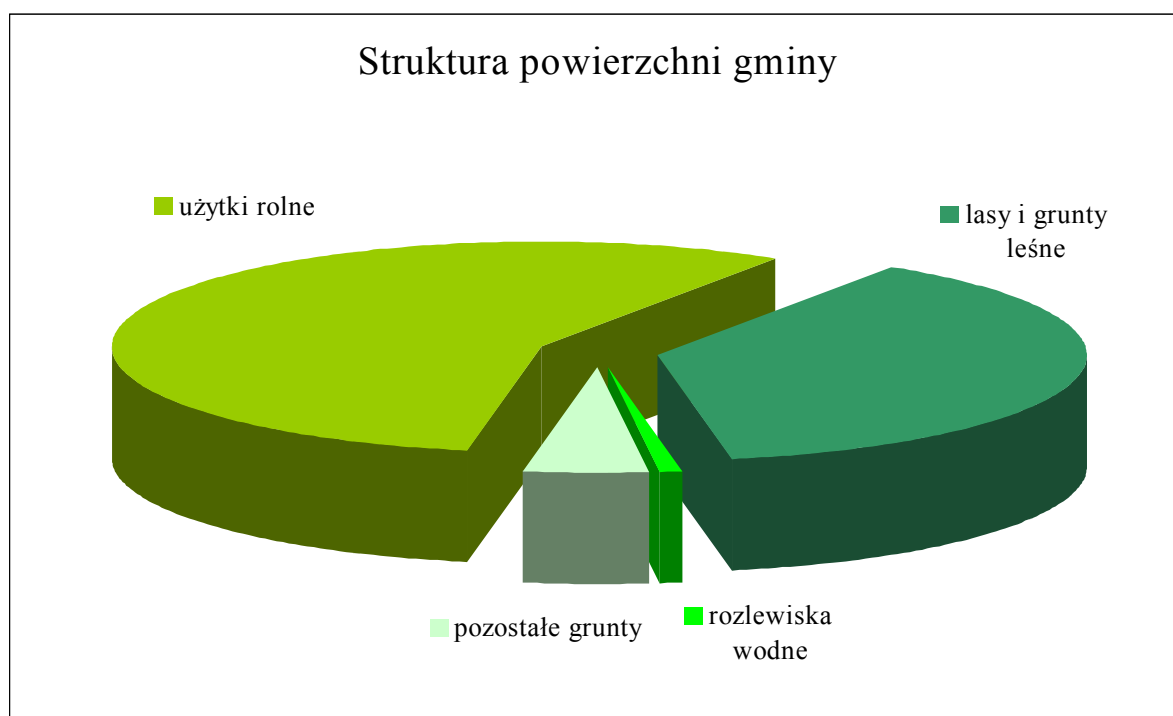
Na terenie Radoszyc i gminy nie funkcjonują spółdzielnie mieszkaniowe, brak jest też budownictwa wielorodzinnego, przez co miejscowość zachowała specyficzny nastrój małego miasteczka. Niewielki ruch budowlany wynika z postępującego zubożenia społeczeństwa i braku terenów pod zabudowę mieszkaniową. Niekorzystnie wygląda sytuacja w zakresie standardów jakości mieszkań w obrębie starej części Radoszyc, gdzie budynki zabytkowe znajdują się w złym stanie technicznym.

2.1.9 Rolnictwo i leśnictwo.

Rolnictwo.

Powierzchnia ogólna gminy Radoszyce wynosi 14 671 ha, w tym:

- użytki rolne	8 291 ha
- lasy i grunty leśne	5 581 ha
- rozlewiska wodne	95 ha
- pozostałe grunty	704 ha

Gleby klasy IV i V stanowią 82% użytków rolnych

Grunty orne	5 019 ha tj. 60,5% użytków rolnych
Łąki	2 167 ha tj. 26,1% użytków rolnych
Pastwiska	1 036 ha tj. 12,4% użytków rolnych

Podstawowym kierunkiem produkcji roślinnej jest uprawa zbóż (żyto, jęczmień, owies), uzupełniającym jest uprawa okopowych (ziemniaki, buraki pastewne).

Kierunkiem produkcji zwierzęcej jest hodowla bydła głównie mlecznego, a następnie trzody chlewnej. Rolnictwo gminy posiada surowcowy charakter, o czym świadczy brak zakładów przetwórstwa rolnego.

Gmina Radoszyce należy do grupy gmin województwa świętokrzyskiego charakteryzujących się najslabszymi warunkami przyrodniczymi rozwoju rolnictwa, stosunkowo wysoka lesistością, a także wysokim udziałem użytków zielonych w strukturze użytkowania gruntów.

Niekorzystnie na tle województwa kształtują się m.in.:

- ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej – 51,2 pkt (woj.- 67,9 pkt),
- klasa bonitacyjna średniego hektara użytków rolnych – V (IV b),
- średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego – 4,4 ha (4,6 ha),
- poziom zatrudnienia w rolnictwie (na 100 ha użytków rolnych) – 43,6 osób (40,4 osoby),
- niskie efekty gospodarowania przejawiające się dużo niższymi zbiorami i planami zbóż i ziemniaków.

Korzystnymi aspektami rozwoju rolnictwa są:

- wysoki udział użytków zielonych (około 40 %),
- wyższy od przeciętnej w województwie udział pogłowia bydła, szczególnie krów mlecznych,
- brak zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi i siarką siarczanową, stanowiące podstawę rozwoju gospodarstw ekologicznych.

Podział użytków w sołectwie Radoszyce przedstawia się następująco:

Lp	Sołectwo	Powierzchnia i struktura użytków w hektarach						
		Ogółem	Użytki rolne				Lasy grunty leśne	Pozostałe grunty
			Z tego	Sady	Łąki	Pastwi- ska		
Grunty orne								
1.	Radoszyce	1716	921	5	444	104	72	170

Gospodarstwa rolne w sołectwie Radoszyce:

Liczba mieszkańców Radoszyc	Liczba posesji, gosp. rolnych	
	Liczba posesji ogółem	Liczba gospodarstw rolnych w Radoszycach
3422	1098	335

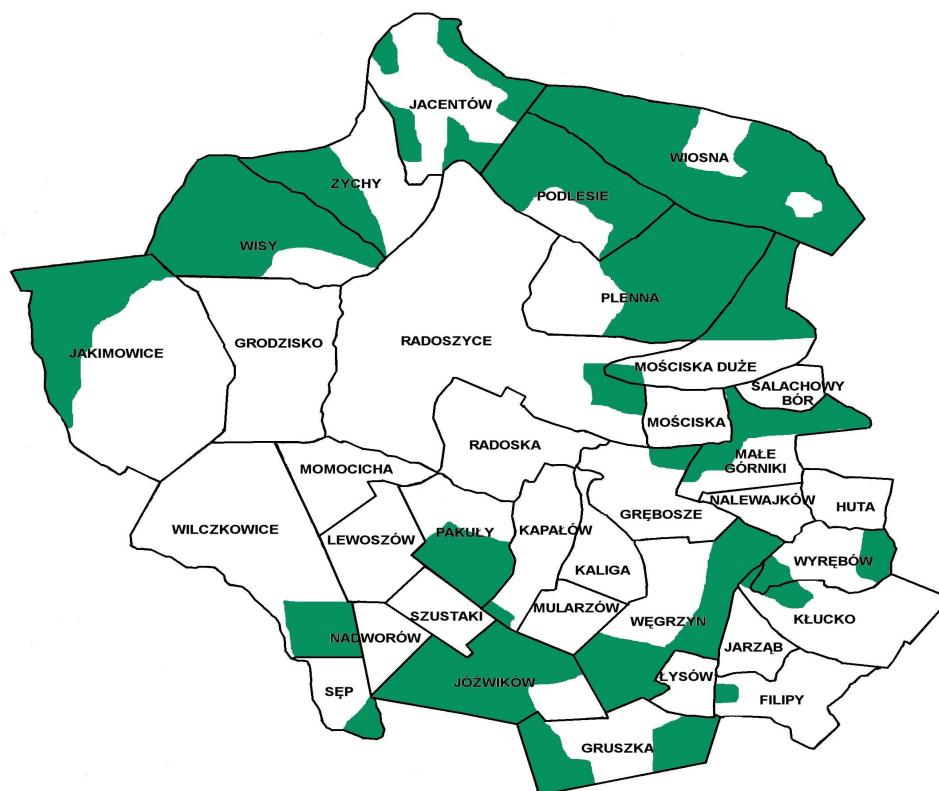
W Radoszycach niewiele jest gospodarzy, dla których praca w swoim gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło utrzymania. Problemem jest utrwalone od lat znaczne rozdrobnienie gruntów rolnych wokół Radoszyc.

Na przykład wielu mieszkańców Radoszyc posiada działki hektarowe w kilkunastu kawałkach rozmieszczone w różnych miejscach na terenie całego sołectwa, co skutkuje nieopłacalnością produkcji rolnej. W poprzednich latach zabiegi władz samorządowych przeprowadzenia komasacji gruntów nie powiodły się.

W sołectwie Radoszyce od ponad 140 lat działa Wspólnota Gruntowa Wsi Radoszyce posiadająca 71,63 ha gruntów, w tym 37,74 ha lasów.

Leśnictwo.

Powierzchnia lasów w gminie wynosi 5581 ha, co stanowi 38% ogólnej powierzchni gminy. Lasy państwowe zajmują 4613 ha, lasy prywatne - 968 ha.

Lasy w gminie Radoszyce

Lasy tworzą większe kompleksy w północno-zachodniej, północno-wschodniej i południowej części gminy.

Na zachód od linii Radoszyce - Jacentów dominują siedliska boru świeżego i boru mieszanego wilgotnego. Dość znaczne płyty zajmują: bór wilgotny i bór mieszany, a sporadycznie występują siedliska olszy, lasu mieszanego, lasu mieszanego wilgotnego, boru bagiennego. Przeważają drzewostany sosnowe, rzadziej natomiast występują: brzozy, jodły, olchy.

Na wschód od linii Radoszyce - Jacentów przeważają siedliska boru świeżego, boru mieszanego wilgotnego, boru wilgotnego i lasu mieszanego. Zdecydowanie przeważają drzewostany sosnowe.

W południowej części gminy dominują siedliska lasu mieszanego i boru mieszanego wilgotnego z przeważającym drzewostanem sosnowym.

Bogactwo występujących siedlisk oraz unikalna wartość lasów sprawiły, iż całość obszarów leśnych i nie tylko została objęta obszarową ochroną prawną w postaci Konecko-Łopuszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Występujące na terenie gminy Radoszyce lasy państwowe pełnią również funkcję ochronną stanowiąc ostoję zwierząt (podlegającego ochronie prawnej cietrzewia, bociana czarnego) i jako lasy wodochronne (również chronione prawem). Tak więc określona prawnie powyższa funkcja lasów ogranicza w pewnym stopniu działalność gospodarczą, a stwarza korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

W sołectwie Radoszyce praca w gospodarce leśnej nie odgrywa znaczącej roli jako źródło utrzymania mieszkańców i nie ma zakładów usług leśnych.

2.1.10 Turystyka

O skali atrakcyjności sołectwa Radoszyce świadczą:

- atrakcyjność kulturowa,
- atrakcyjność przyrodnicza,
- struktura bazy noclegowej i żywieniowej,

Atrakcyjność kulturowa mierzona jest jakością krajobrazu kulturowego, rodzajem i ilością zabytków kultury materialnej, pomników narodowych, zwyczajów i obyczajów oraz wszelkimi formami odrębności kulturowej.

Sołectwo Radoszyce posiada niewielkie wartości w sferze materii kulturowej, świadczy o tym ilość obiektów zabytkowych jak i wąski zakres funkcjonalny istniejącej bazy kulturalnej. Nasycenie obiektami zabytkowymi w sołectwie Radoszyce jest małe. We wrześniu 1944 roku Radoszyce zostały przez hitlerowców prawie całkowicie spalone, ocalał kościół, wikariat, bożnica i zaledwie kilka domów. Natomiast atrakcyjność turystyczna Radoszyc wzrasta, gdy uwzględni się położone w niewielkiej odległości obiekty zabytkowe:

- Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi. Mieści się w ocalałym budynku starej walcowni. Znajdują się tutaj cenne eksponaty maszyn sprzed półtora wieku. Ewentualnym jest wielkie koło wodne o średnicy 8 metrów do poruszania maszyn fabrycznych.
- Zespół walcowni i gwoździarni w Maleńcu, wybudowany na miejscu kuźnic z XVI-XVII wieku. W skład wchodzi: walcownia, szpadlarnia, klatka koła wodnego, magazyn i zbiornik wodny. Początki zakładu sięgają 1784 roku.

Duża atrakcyjność krajobrazowa, duża lesistość, naturalnie rozwinięta sieć rzeczna, zalew w Sielpi, atrakcje krajobrazowe, sielskość krajobrazu wiejskiego to główne walory przyrodnicze i turystyczne sołectwa i gminy Radoszyce.

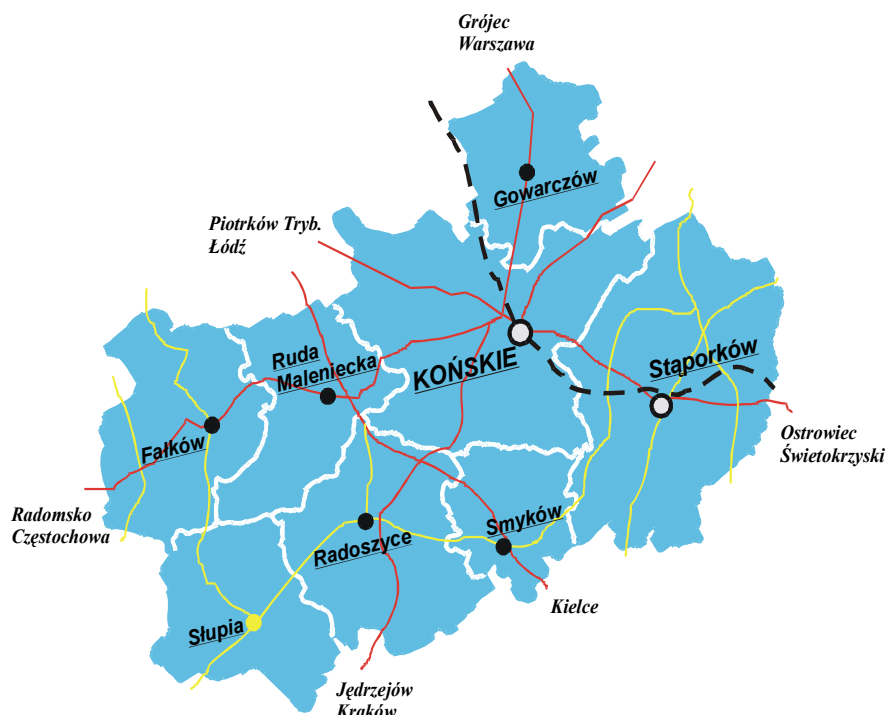
Baza noclegowa jest decydującym ogniwem zagospodarowania turystycznego. Baza noclegowa na terenie sołectwa Radoszyce praktycznie nie istnieje, natomiast wsparciem jest bardzo dobrze rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna w pobliskim (7 km) ośrodku wypoczynkowym w Sielpi nad zalewem i rzeką Czarną Konecką.

Jedną z form wypoczynku występującą na terenie sołectwa Radoszyce jest turystyka krajoznawcza. W tym celu został wytyczony niebieski szlak turystyczny przebiegający przez

atrakcyjne krajobrazowo tereny gminy – prowadzący z Kuźniaków (gmina Strawczyn) do Sielpi (gmina Końskie).

2.2 Infrastruktura techniczna

2.2.1 Dostępność komunikacyjna

Legenda:

- kolorem czerwono
zaznaczono drogi krajowe
oraz drogi wojewódzkie,
żółtym-powiatowe,
linią przerywaną
zaznaczono linię
kolejową.

Przez Radoszyce przebiega droga wojewódzka nr 728 relacji Grójec- Końskie- Jędrzejów.

Przez obszar gminy Radoszyce przebiega droga krajowa nr 74 (Sulejów- Kielce- Zamość-Hrubieszów-granica RP) i droga wojewódzka nr 728 (Grójec- Końskie- Jędrzejów). Przebieg tych dróg umożliwia korzystne połączenia zewnętrzne z ośrodkami miejskimi: Warszawy, Krakowa i Łodzi oraz połączenia z miastem Kielce - stolicą województwa świętokrzyskiego oraz siedzibami powiatów sąsiadujących. Komunikację zbiorową na zewnątrz gminy zapewniają: przedsiębiorstwo PKS oraz przewoźnicy prywatni.

Dobrze jest rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych przebiegających przez gminę Radoszyce. Niedaleko granic gminy biegnie linia kolejowa z Górnego Śląska do Warszawy. Układ dróg łączących Radoszyce z otoczeniem jest bardzo typowy –promienisty z punktem zbiegu w Radoszycach. Stan techniczny sieci ulic w miejscowości Radoszyce należy generalnie uznać za dobry. Zwraca uwagę bardzo duża liczba ulic wyposażonych w nawierzchnie tradycyjne z kostki kamiennej lub bruku w stanie dobrym.

2.2.2 Sieć wodociągowa.

Zbiorczym zaopatrzeniem w wodę objęta jest cała miejscowość Radoszyce. Wodociąg zasilany jest z ujęcia w Radoszycach, które stanowią 2 studnie o wydajności $Q = 117 \text{ m}^3/\text{h}$. Woda jest uzdatniana na filtrach. Pod względem bakteriologicznym nie wykazuje zanieczyszczeń. Chlorowanie wody jest tylko awaryjne i dotyczy przypadków pogorszenia

się jej stanu bakteriologicznego. Sieć wodociągowa jest ważnym elementem ochrony przed pożarami.

Zbiornice zaopatrzenie w wodę prowadzi Komunalny Zakład Gospodarczy w Radoszycach.

2.2.3 Oczyszczanie ścieków i gospodarka odpadami.

W 1991 r. w Radoszycach wybudowano oczyszczalnię ścieków biologiczno-mechaniczną o wydajności $Q_{sr} = 265 \text{ m}^3/\text{d}$, gdzie są odprowadzane ścieki z Radoszyc oraz dowożone wozem asenizacyjnym z okolicznych wsi. Obecnie na terenie Radoszyc istnieje system kanalizacji, który obejmuje ponad 95 % powierzchni miejscowości. Gmina wykorzystując dofinansowanie z funduszy SAPARD wybudowała w 2004 r. w Radoszycach i Radosce sieć kanalizacyjną o długości 7 km. Do zakończenia skanalizowania miejscowości pozostał odcinek 1 km na ul. Koneckiej. W chwili obecnej prowadzone są działania zmierzające do modernizacji i rozbudowy starej oczyszczalni ścieków, na które gmina otrzymała dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego. Obsługę systemu kanalizacji prowadzi Komunalny Zakład Gospodarczy w Radoszycach.

2.2.4 Sieć gazowa.

Gmina Radoszyce nie posiada sieci gazu przewodowego. Rozpowszechniona jest dystrybucja gazu bezprzewodowego, z którego korzysta około 70 % gospodarstw domowych.

2.2.5 Telekomunikacja.

Rozbudowana sieć telefonii przewodowej obejmuje cały teren gminy, a istniejąca w niej rezerwa zaspakaja obecne oraz planowane potrzeby na terenie gminy w zakresie łączności przewodowej. Obsługa telekomunikacyjna abonentów z terenu gminy Radoszyce odbywa się w oparciu o automatyczną centralę telefoniczną zlokalizowaną w budynku poczty w Radoszycach. Na terenie gminy zapewniona jest łączność bezprzewodowa poprzez 3 stacje bazowe wszystkich działających na terenie kraju operatorów cyfrowej telefonii komórkowej.

2.3. Infrastruktura społeczna.

2.3.1 Bezpieczeństwo publiczne.

Policja.

Komisariat Policji w Radoszycach znajduje się przy ulicy Ogrodowej w centralnej części miejscowości. Obejmuje swoim działaniem teren 5 gmin powiatu koneckiego: Radoszyce, Smyków, Słupia, Ruda Maleniecka i Fałków.

Na terenie Radoszyc nie notuje się przestępczości większej niż średnia w kraju.

Podstawowe problemy utrzymania bezpieczeństwa publicznego to: kradzieże, wypadki drogowe, patologie: alkoholizm i przypadki narkomanii.

Ochotnicza Straż Pożarna.

W Radoszycach jest jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP Radoszyce działa w krajowym systemie pożarniczym i bierze udział w akcjach gaśniczych na terenie gminy Radoszyce i pozostałych gmin powiatu koneckiego. Liczba strażaków wynosi 76. OSP używa 3 wozy pożarnicze. Stary budynek remizy przy ul. 1 Maja został wyremontowany i obecnie mieści się tam sala konferencyjna Urzędu Gminy i garaże OSP. Koszty funkcjonowania, wyposażenia i zapewnienia sprawności technicznej OSP ponosi gmina. Najczęściej występujące zdarzenia w sołectwie Radoszyce to: pożary łąk spowodowane wypalaniem traw, pożary stodół, pożary lasów, pożary budynków gospodarczych i mieszkalnych.

2.3.2 Oświata i wychowanie.

W Radoszycach funkcjonuje Szkoła Podstawowa, Gimnazjum oraz Przedszkole Samorządowe. Wychowaniem przedszkolnym w tej placówce objęte jest corocznie około 70-80 dzieci, chociaż warunki lokalowe pozwalają na przebywanie 150 dzieci. Niższa liczba dzieci w przedszkolu jest wynikiem postępującego bezrobocia rodziców, zmniejszeniem się liczby dzieci w wieku przedszkolnym, rosnącymi kosztami pobytu dzieci w tej placówce, a także trudnościami finansowymi gminy jako organu prowadzącego.

Przedszkole Samorządowe w Radoszycach.

Gimnazjum w Radoszycach.

Gminna hala sportowa w Radoszycach.

W Radoszycach funkcjonuje Szkoła Podstawowa, jako jedna z 6 szkół podstawowych w gminie. Warunki lokalowe i nauki są dobre. W 2004 roku przeprowadzony został generalny remont instalacji elektrycznej i oświetleniowej w szkole, przy wykorzystaniu dofinansowania z MENiS i funduszu PAOW. W roku 2008 została wyremontowana sala gimnastyczna. Szkoła zatrudnia 29 nauczycieli i prowadzi nauczanie 356 dzieci.

Od 1 września 1999 roku w wyniku reformy oświaty i wychowania rozpoczęło działalność gimnazjum w Radoszycach, mieszczące się w nowo wybudowanym budynku. Gimnazjum zatrudnia 39 nauczycieli i prowadzi nauczanie 382 uczniów z terenu całej gminy, a także z niektórych miejscowości spoza gminy.

Dowóz uczniów do szkół jest zadaniem własnym gminy. W związku z tym gmina utrzymuje 3 autobusy szkolne oraz zatrudnia kierowców i opiekunów pilnujących dzieci podczas jazdy.

Wszystkie trzy placówki oświatowe w Radoszycach posiadają zaplecza kuchenne, prowadzą stołówki i dożywianie uczniów.

Obsługę administracyjną i finansową placówek oświatowych prowadzi Gminny Zespół Obsługi Oświaty w Radoszycach, zajmujący pomieszczenia w budynku przedszkola obok Urzędu Gminy.

W okresie sierpień 2003 r.-wrzesień 2004 r. trwała budowa gminnej hali sportowej w Radoszycach. Inwestorem była Gmina Radoszyce. Koszt budowy hali wyniósł 2 246 000 zł, przy czym dzięki umieszczeniu tej inwestycji przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w programie rozwoju bazy sportowej w województwie świętokrzyskim Gmina Radoszyce pozyskała dofinansowanie w wysokości 1 100 000 zł. Umożliwiło to szybkie zakończenie tej inwestycji. Wybudowano halę sportową z pełnowymiarowym boiskiem, widownią na 300 miejsc, zapleczem (szatnie, sale treningowe, pomieszczenia sanitarne i pomocnicze) i łącznikiem do gimnazjum. Od 01.10.2004 r. młodzież rozpoczęła zajęcia wychowania fizycznego w nowej hali i poprawiły się warunki nauki w gimnazjum. Jednakże halę wybudowano na jedynym wolnym placu obok szkoły, który spełniał rolę boiska szkolnego. W związku z tym zaszła konieczność udostępnienia młodzieży innego terenu do zajęć wychowania fizycznego poza szkołą.

2.3.3. Służba zdrowia i pomoc społeczna.

Służba zdrowia.

W Radoszycach działa Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, będący na kontrakcie z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zakład mieści się w budynku wolnostojącym mieszkalno-usługowym i świadczy usługi głównie dla mieszkańców gminy.

Zakład prowadzi: poradnię dla dzieci, poradnię dla dorosłych, poradnię dla kobiet, gabinet zabiegowy i laboratorium. Usługi stomatologiczne świadczone są na zasadach odrębnego kontraktu przez stomatologów dzierżawiących od Zakładu pomieszczenia.

Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna świadczona jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radoszycach, który jest jednostką organizacyjną gminy. Ośrodek pomocy społecznej realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej.

Główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest przede wszystkim bezrobocie i postępujące zubożenie mieszkańców gminy. Gmina Radoszyce nie posiada domów opieki społecznej i nie posiada środków na budowę takich domów.

Usługi opiekuńcze realizowane są przez opiekunki zatrudniane przez GOPS.

Kultura.

Na terenie Radoszyc działalność kulturalna jest prowadzona i wspierana przez: Urząd Gminy, placówki oświatowe, Gminną Bibliotekę Publiczną, świetlicę harcerską, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminne Centrum Informacji.

Gminna Biblioteka Publiczna w Radoszycach powstała w 1929 r., po wojnie wznowiła działalność w 1946 r. Spełnia wiodącą rolę w dziedzinie popularyzacji czytelnictwa książek i czasopism na terenie Gminy Radoszyce. Posiada filię biblioteczną w Wilczkowicach. Biblioteka obsługuje teren zamieszkały przez ponad 10 000 mieszkańców. Gminna biblioteka od kilku lat notuje wzrost czytelnictwa i zajmuje czołową lokatę wśród bibliotek gminnych województwa świętokrzyskiego. Ze zbiorów bibliecznych chętnie korzystają dorośli, uczniowie szkół podstawowych, także uczący się w szkołach średnich poza gminą, studenci. W styczniu 2008 r. w Gminnym Centrum Informacji powstała biblieczna czytelnia komputerowa z bezpłatnym dostępem do internetu.

W szkole podstawowej i gimnazjum działają kółka zainteresowań i zespół dziecięcy „SPOKO” oraz Koło Artystyczne „Pod 10”.

2.3.4 Sport.

W 2004 r. zbudowana została gminna hala sportowa w Radoszycach. Ze względu na odbywające się w niej zajęcia wychowania fizycznego uczniów gimnazjum korzystanie z urządzeń hali przez pozostałych mieszkańców gminy ograniczone jest do godzin popołudniowych i wieczornych. W hali odbywają się często gminne i powiatowe zawody sportowe w halowej piłce nożnej, siatkówce, koszykówce i turnieje taneczne. Szczególnie w miesiącach wrzesień-kwiecień hala sportowa

w Radoszycach jest miejscem spotkań i zajęć młodzieży z terenu gminy. Prowadzone są zajęcia gimnastyczne dla dorosłych i młodzieży, kursy tańca i ćwiczenia aikido. Zajęcia prowadzone są do późnych godzin wieczornych.

W 2005 r. władze gminy rozpoczęły budowę stadionu sportowo-rekreacyjnego przy ul. Krakowskiej w Radoszycach (na tzw. Lasku). Dzięki współfinansowaniu ze środków

Unii Europejskiej, w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego zbudowane zostało w latach 2005-2006 boisko piłkarskie, bieżnia lekkoatletyczna i wielofunkcyjne boisko ze sztuczną nawierzchnią do siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej i tenisa ziemnego. Teren obiektu sportowego o powierzchni 5 ha został ogrodzony i wstępnie uporządkowany. Poglobiono i zarybiono znajdujący się na tym terenie zbiornik wodny o powierzchni 0,3 ha.

W 2006 r. władze gminy zleciły wykonanie dokumentacji projektowej zagospodarowania pozostałego terenu sportowo-rekreacyjnego na Lasku w Radoszycach. Pierwsza część dokumentacji dotycząca budowy trybuny została wykonana w 2007 r. W lutym 2009 r. wykonana została druga część dokumentacji projektowej obejmującej: remont i rozbudowę budynku (szatnie, natryski, toalety, gabinet lekarski, magazyn sprzętu sportowego), urządzenie placu zabaw dla dzieci, budowę muszli koncertowej, oświetlenie terenu, parkingi, chodniki,

zagospodarowanie

zielenią. W 2008 r. wykonana została budowa trybuny o długości 60 m i 504 miejscach siedzących.

Dotychczasowe działania samorządu gminy przyniosły wymierne wyniki. Zdecydowanie wzrosło zainteresowanie mieszkańców gminy sportem. Podobnie jak hala sportowa, stadion jest miejscem zabaw i zawodów sportowych.

Codziennie na boiskach grają w piłkę dzieci i starsza młodzież, trenują piłkarze. W piłkarskich grupach młodzieżowych ćwiczy ponad 100 zawodników. Wstęp na stadion jest nieograniczony i bezpłatny. Piłkarze Gminnego Klubu Sportowego „Partyzant” Radoszyce w ciągu ostatnich dwóch lat kolejno awansowali z klasy A do ligi okręgowej i obecnie do IV ligi piłkarskiej. Na mecze rozgrywane w Radoszycach przychodzi kilkuset kibiców i trybuna jest wypełniona. Istnieje konieczność rozbudowy trybuny o następne 30 m i 252 miejsca, na co pozwala istniejąca dokumentacja projektowa. Wykonanie pozostałych planowanych elementów zagospodarowania terenu umożliwi pełne wykorzystanie obiektu na potrzeby sportowo-rekreacyjne mieszkańców i turystów.

2.3.5 Aktywność społeczna mieszkańców sołectwa.

Na terenie Radoszyc działa od kilku lat „Towarzystwo Wspierania Rozwoju Gminy Radoszyce”. Ponadto Gmina Radoszyce uczestniczyła w Pilotażowym Programie Leader +, którego efektem było stworzenie stowarzyszenia LGD Leader Radoszyce. W roku 2008 stowarzyszenie to przyjęło nowych członków i obecnie działa na obszarze pięciu gmin pod nazwą LGD „Nad Czarną i Pilicą”.

Od kilku lat organizowany jest przez młodzież na terenie Radoszyc festyn kulturalno-charytatywny pod nazwą „Radoszycanie dzieciom”. Cały dochód z festynu przeznaczony jest na pomoc potrzebującym dzieciom z terenu gminy.

W dniu 30 kwietnia 2004 roku w Radoszycach odbył się „I Powiatowy Konkurs Wiedzy o Unii Europejskiej” dla młodzieży szkolnej, którego pomysłodawcą i organizatorem byli pracownicy radoszyckiego Gminnego Centrum Informacji.

Corocznie sołectwo Radoszyce bierze aktywny udział w imprezach kulturalnych powiatu koneckiego: „Powiatowych dożynkach”, „Kuźnicach koneckich”, „Koneckiej rybce”, „Rajdzie szlakiem majora Hubala”.

Ponadto w wyremontowanym budynku gminnym przy ul. 1 Maja 7 regularnie odbywają się przedstawienia i występy artystyczne działającego przy Gimnazjum Koła Artystycznego „Pod 10”.

Od kilkadziesiąt lat mieszkańcy Radoszyc aktywnie uczestniczą w wrześniowych obchodach rocznicy walk pod Gruszką i rocznicy spalenia Radoszyc przez okupantów niemieckich. Odbywają się uroczyste msze i spotkania mieszkańców z uczestnikami tamtych wydarzeń.

III. Analiza zasobów miejscowości Radoszyce.

Informacje na temat podstawowych zasobów charakteryzujących sołectwo Radoszyce zostały sporządzone na podstawie analizy ankiet, w których mieszkańcy określili jak postrzegają swoją miejscowość. Tabela ta przybliży obserwatorowi zewnętrznemu obecny stan wsi i obrazuje w pewien sposób moment rozwoju, w jakim obecnie się ona znajduje.

Zasoby – to wszelkie elementy materialne i niematerialne wsi i otaczającego ją obszaru, które mogą być wykorzystane obecnie bądź w przyszłości w budowaniu bądź realizacji publicznych bądź prywatnych przedsięwzięć odnowy wsi.

W analizie zasobów brano pod uwagę następujące rodzaje zasobów:

- ✓ środowisko przyrodnicze,
- ✓ środowisko kulturowe,
- ✓ dziedzictwo religijne i historyczne,
- ✓ obiekty i tereny,
- ✓ gospodarka, rolnictwo,
- ✓ sąsiedzi i przyjezdni,
- ✓ instytucje, ludzie, organizacje społeczne.

Rodzaj zasobu	Brak	Jest o znaczeniu małym	Jest o znaczeniu średnim	Jest o znaczeniu dużym
Środowisko przyrodnicze				
- walory krajobrazu			X	
- walory klimatu (mikroklimat, wiatr, nasłonecznienie)			X	
- walory szaty roślinnej (np. runo leśne)		X		
- cenne przyrodniczo obszary lub obiekty		X		
- świat zwierzęcy (ostoje, siedliska)		X		
- osobliwości przyrodnicze		X		
- wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)			X	
- podłoże, warunki hydrogeologiczne			X	
- gleby, kopaliny			X	
Środowisko kulturowe				
- walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe		X		
- walory zagospodarowania przestrzennego			X	
- zabytki			X	
- zespoły artystyczne	X			
Dziedzictwo religijne i historyczne				
- miejsca, osoby i przedmioty kultu		X		
- święta, odpusty, pielgrzymki				X
- tradycje, obrzędy, gwara		X		
- legendy, podania i fakty historyczne		X		
- ważne postacie historyczne		X		
- specyficzne nazwy	X			
Obiekty i tereny				
- działki pod zabudowę mieszkaniową			X	
- działki pod domy letniskowe	X			
- działki pod zakłady usługowe i przemysł			X	
- pustostany mieszkaniowe, magazynowe i po przemysłowe	X			
- tradycyjne obiekty gospodarskie wsi (kuźnie, młyny)	X			
- place i miejsca publicznych spotkań		X		
- miejsca sportu i rekreacji				X
Gospodarka, rolnictwo				
- specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)	X			
- znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe		X		
- możliwe do wykorzystania odpady poprodukcyjne	X			
Sąsiedzi i przyjezdni				
- korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo (duże miasto, arteria komunikacyjna, atrakcja turystyczna)			X	
- ruch tranzytowy			X	
- przyjezdni stali i sezonowi		X		
Instytucje				
- placówki opieki społecznej	X			
- szkoły			X	
- Dom Kultury	X			
Ludzie, organizacje społeczne				
- OSP			X	
- LGD				X
- Stowarzyszenia			X	

VI. Zidentyfikowane problemy

4.1. Główne problemy zidentyfikowane na obszarze zagospodarowania przestrzennego

Problemy wspólne dla wszystkich rewitalizowanych stref w ramach obszaru infrastrukturalno - przestrzennego

- ✓ Rozproszony charakter oraz zły stan zabudowy w gminie
- ✓ Pogarszający się stan infrastruktury drogowej oraz wyeksploatowana infrastruktura komunikacyjna,
- ✓ Niewystarczający poziom infrastruktury technicznej,
- ✓ Niewystarczające wykorzystanie potencjału związanego ze stanowiskami archeologicznymi rozszanymi na terenie całej Gminy (brak infrastruktury turystycznej)
- ✓ Duży stopień degradacji estetycznej i technicznej ośrodka gminnego,
- ✓ Niski poziom atrakcyjności przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców i turystów.
- ✓ Brak zagospodarowania terenów przyrodniczych atrakcyjnych turystycznie,
- ✓ Brak zagospodarowania turystycznego stanowisk archeologicznych
- ✓ Duży stopień degradacji estetycznej niektórych obszarów rolniczych,
- ✓ Niezagospodarowane tereny nieużytków

4.2. Główne problemy zidentyfikowane na obszarze gospodarczym

Zidentyfikowane problemy w zakresie rozwoju gospodarczego w Gminie Radoszyce:

- ✓ Dominacja rolnictwa w strukturze gospodarczej Gminy,
- ✓ Stosunkowo duży poziom bezrobocia i niepewność utrzymania miejsc pracy,
- ✓ Niski poziom kwalifikacji osób bezrobotnych,
- ✓ Niski poziom przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnej,
- ✓ Niewystarczająca jakość usług oferowanych w Gminie,
- ✓ Brak przemysłu na terenie Gminy,
- ✓ Brak firm zajmujących się przetwórstwem rolno - spożywczym.
- ✓ Nierównomierne rozmieszczenie przestrzenne podmiotów gospodarczych i instytucji państwowych w Gminie

4.3. Główne problemy zidentyfikowane w sferze społecznej

Wymienione problemy w ramach obszaru społecznego dotyczą wszystkich rewitalizowanych stref:

- ✓ Spadek liczby ludności na terenie Gminy,
- ✓ Emigracja młodych i wykształconych mieszkańców z Gminy do ośrodków miejskich,
- ✓ Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (groźba wykluczenia społecznego części społeczeństwa),
- ✓ Niewystarczający poziom opieki zdrowotnej w Gminie
- ✓ Rosnąca liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej,
- ✓ Wysoki udział osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania,
- ✓ Przejaw patologii społecznych: narkomania, alkoholizm, przemoc w rodzinie,

- ✓ Niewystarczająca liczba mieszkań oddawanych do użytkowania na przestrzeni ostatnich lat,
- ✓ Ograniczona możliwość aktywnego i kulturalnego spędzania czasu wolnego przez młodzież i osoby dorosłe,
- ✓ Brak tendencji do samoorganizowania się – przyjmowanie postawy bierności życiowej
- ✓ Niskie poczucie dobra wspólnego,
- ✓ Niewystarczający poziom szkolnictwa
- ✓ Niewystarczający poziom komputeryzacji i ograniczony dostęp do Internetu,
- ✓ Bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych.

V. Analiza SWOT

Kierując się zasadami przyjętymi dla kreowania strategii w otoczeniu biznesowym lub samorządowym postanowiono również w przypadku wsi Radoszyce posłużyć się bardzo wygodnym narzędziem planistycznym, jakim jest analiza SWOT. Jest to analiza mająca na celu przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów oraz ustalenie słabych i mocnych stron miejscowości oraz najbliższego otoczenia społeczno-gospodarczego, infrastrukturalnego i przyrodniczego, które przekłada się bezpośrednio na szanse i/lub zagrożenia wsi w okresie perspektywicznym.

Praca nad analizą SWOT wsi Radoszyce w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego związanego z przeprowadzeniem diagnozy sytuacji wsi, pozwoliły na uzyskanie opinii, spostrzeżeń, wniosków i uwag odnośnie stanu wyjściowego. Zdobyta wiedza umożliwiła przeprowadzenie dyskusji na temat wewnętrznych atutów, możliwości i pozytywnych cech wsi Radoszyce umożliwiających podejmowanie skutecznych działań służących rozwojowi społeczno-gospodarczego.

Wiele uwagi poświęcono także czynnikom hamującym tę działalność. Dyskusja na temat pozytywnego i negatywnego wpływu otoczenia zewnętrznego na proces tworzenia warunków do wzrostu konkurencyjności regionu wiejskiego dotyczyła określenia okazji, możliwości i szans oraz zagrożeń związanych z planowaniem, organizacją, zarządzaniem, a zwłaszcza finansowaniem działań ze środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej.

Analiza SWOT

Mocne Strony	Słabe Strony
Warunki naturalne	Warunki naturalne
1. Malownicze położenie na terenie Konecko – Łopuszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, 2. Duży kompleks lasów, 3. Bogate runo leśne, 4. Przepływająca przez wieś rzeka Plebanka.	1. Słabo wypromowane walory krajobrazu, 2. Słabe gleby, 3. Zbyt wysokie rozdrobnienie gospodarstw (mała ich opłacalność) 4. Niewykorzystane użytki zielone.
Zasoby techniczne	Zasoby techniczne
1. Dobrze rozwinięta sieć dróg, 2. Wysoki stopień zwodociągowania i skanalizowania wsi, 3. Dogodne połączenia – komunikacja publiczna.	1. Zły stan dróg, 2. Niewystarczająca ilość chodników, 3. Brak optymalnej bazy sportowo-rekreacyjnej, 4. Brak placu zabaw dla dzieci.

Zasoby Ludzkie	Zasoby Ludzkie
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stowarzyszenie „LGD Nad Czarną i Pilicą”, 2. Towarzystwo wspierania Rozwoju Gminy Radoszyce, 3. Ochotnicza Straż Pożarna. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała aktywność społeczna mieszkańców, 2. Brak poczucia przyszłości w miejscu zamieszkania wśród młodzieży w kontekście pracy i kariery,
Szanse	Zagrożenia
Zasoby ludzkie	Zasoby ludzkie
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost aktywności społeczno–kulturalnej, 2. Rozpoczynająca działalność na terenie powiatu koneckiego Lokalna Grupa Działania „Nad Czarną i Pilicą” 3. Możliwość podejmowania oddolnych inicjatyw i dofinansowania z różnych programów operacyjnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabe perspektywy rozwoju dla młodzieży, 2. Starzejące się społeczeństwo, 3. Emigracja młodych osób do miast i za granicę, 4. Postępująca indywidualizacja życia społecznego.
Zasoby Gospodarcze	Zasoby Gospodarcze
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój agroturystyki, 2. Rozwój przedsiębiorczości, 3. Zdrowa żywność. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spadek opłacalności produkcji rolnej, 2. Słabo wykorzystywane walory przyrodnicze miejscowości w promocji miejscowości i gminy.
Zasoby techniczne	Zasoby techniczne
<ol style="list-style-type: none"> 1. Remont szatni GKS Partyzant Radoszyce 2. Budowa boiska piłkarskiego ze sztuczną nawierzchnią przy kompleksie edukacyjnym, 3. Rozbudowa obiektu sportowo-rekreacyjnego „na Lasku”, 4. Budowa zbiornika wodnego, 5. Rewitalizacja rynku. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak miejsca alternatywnego spędzania wolnego czasu, 2. Mało terenów uzbrojonych pod aktywizację gospodarczą, 3. Powolna degradacja rynku.

VI. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego miejscowości Radoszyce

Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji miejscowości Radoszyce, jest jest zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejscowości i centrów gmin, który jednocześnie jest celem **6 Osi priorytetowej „Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacji małych ” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013**. Działanie to służyć ma przede wszystkim realizacji kompleksowych projektów mających za zadanie rewitalizację zaniedbanych części miejscowości, będących centrami gmin, dla których istnieją lokalne programy rewitalizacji. Inwestycje dotyczyć będą budowy, przebudowy i

modernizacji elementów infrastruktury podstawowej (sieci wodociągowe, kanalizacyjne, ciepłownicze, elektryczne, zagospodarowanie odpadów, drogi), społecznej (kulturalna, sportowo-rekreacyjna, turystyczna, edukacyjna), monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych, jak również mieszkaniowej – tylko dla lokali socjalnych (w zakresie określonym w Rozporządzeniu nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR) oraz projektów dot. wzrostu estetyki przestrzeni publicznej. Program realizowany będzie zgodnie z RPOWŚ 2007-2013 i jest zgodny z jego celem głównym „**Poprawa warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej i generującej nowe miejsca pracy regionalnej gospodarki**”. Wszystkie działania ujęte w RPOWŚ 2007-2013 skierowane na obszary wiejskie są komplementarne w stosunku do działań **Wspólnej Polityki Rolnej** zapisanych w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013**. Ponadto projekt jest zgodny z innymi programami m.in. **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013** Działanie – **Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej**; – Działanie – **Odnowa i rozwój wsi**; Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013 – Oś priorytetowa XII – **Kultura i dziedzictwo kulturowe**, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 – *projekt* – Oś priorytetowa I – **Nowoczesna gospodarka**; Cel projektu wpisujący się w cel główny **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013**, jest także spójny z zapisami **Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013**. i jego wytyczną pn. „**Zwiększenie atrakcyjności Europy i jej regionów pod względem inwestycji i zatrudnienia**”. Powyższe zapisy sporządzone zostały w oparciu o dokumenty unijne, wyznaczające kierunki rozwoju w latach 2007 – 2013, w szczególności z **Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty na lata 2007 – 2013** oraz odnowioną **Strategią Lizbońską**. Program zgodny jest z dokumentami strategicznymi **Unii Europejskiej** i z jej polityką horyzontalną. Ma neutralny wpływ na ochronę środowiska naturalnego i pozytywny na rozwój lokalny. Nie ogranicza równości szans, gdyż wszystkie zamieszkujące na obszarze inwestycji osoby, będą mogły z niej korzystać. Program ma neutralny wpływ na rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Cel Lokalnego Programu Rewitalizacji miejscowości Radoszyce, jest zgodny z celem generalnym, jak i celami szczegółowymi RPOWŚ na lata 2007 – 2013 w pełni wpisuje się w cele podstawowego dokumentu strategicznego kraju-**Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015** (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) określa cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić i w jego **Cel 4 „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”**, idealnie wpisuje się cel realizowanego przez Gminę Radoszyce Programu Rewitalizacji miejscowości.

Lokalny Program Rewitalizacji miejscowości Radoszyce zgodny jest z założeniami **Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020**. Głównym założeniem Strategii jest: **Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego** a celem generalnym, w który wpisuje się projekt jest: **Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej**.

Realizowany Przez Gminę Radoszyce Program, jest także zgodny z założeniami lokalnych dokumentów strategicznych takich jak: **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radoszyce, Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Koneckiego na lata 2004-2013, Strategii Rozwoju Gminy Radoszyce, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radoszyce, Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich LGD Leader Radoszyce oraz Planu Odnowy Miejscowości**.

VII. Założenia programu rewitalizacji dla miejscowości Radoszyce

7.1 Cel programu

Celem Programu jest podtrzymanie lub odtworzenie atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i zaplanowanie oraz przeprowadzenie tego w sposób dostępny, oczekiwany i popierany oraz wykonalny dla lokalnej społeczności. Jest to szczególnie ważne w dzisiejszej sytuacji, gdy miasta oferują konkurencyjną alternatywę zamieszkania, a rolnictwo traci swą atrakcyjność, jako źródło utrzymania, co prowadzi m.in. do migracji młodych ludzi, szczególnie tych lepiej wykształconych ze wsi do miasta.

Idea rewitalizacji małych miast wyrasta z przekonania, że zrewitalizowana, odnowiona, doinwestowana i ożywiona kulturowo wieś odzyska swoją atrakcyjność jako miejsce zamieszkania, zapewni swoim mieszkańcom godziwy standard i jakość życia oraz zdoła zatrzymać młodzież na miejscu. Nie jako „mini-miasto”, wysoko zurbanizowana i konkurująca z ośrodkami miejskimi bogactwem oferty, ale właśnie jako „nowa wieś”, nowoczesna, lecz ceniąca i zachowująca swój wiejski charakter i kulturową specyfikę.

Program Rewitalizacji ma więc charakter „programu małych kroków”, ale w kierunku wielkich celów. Małych kroków, które podejmowane przez mieszkańców przy finansowym i organizacyjnym wsparciu gminy doprowadzić mają do trwałej poprawy miejscowych warunków życia.

Korzyści wynikające z posiadania Programu Rewitalizacji:

1. Program umożliwia efektywne gospodarowanie zasobami takimi, jak środowisko, ludzie, infrastruktura i środki finansowe.

2. Zapisanie tego procesu w formie dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich członków społeczności lokalnej.
3. Dokument umożliwia zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie różnych opinii, pomysłów i koncepcji często wymaga konsensusu. Osiągnięty na drodze otwartej dyskusji pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie identyfikowała się społeczność lokalna.
4. Tworzenie Programu Rewitalizacji sprzyja realistycznej ocenie mocnych i słabych stron miejscowości a przez to przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom, które mogą się pojawić w przyszłości. W ten sposób można uniknąć wielu trudności.

7.2. Misja Programu

Rewitalizacja małych miast i terenów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed władzami wszystkich szczebli administracji. Lokalny Program Rewitalizacji jest jednym z najważniejszych elementów rewitalizacji terenów zdegradowanych, ich rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Sporządzenie i uchwalenie takiego dokumentu stanowi niezbędny warunek przy aplikowaniu o środki finansowe w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013” do Osi Priorytetowej 6 – Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast, działanie 6.2 Rewitalizacja małych miast. Jego celem jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie ma umożliwić rozwój tożsamości społeczności lokalnych, zachowanie ich dziedzictwa kulturowego oraz podnieść atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną.

Celem działania „Rewitalizacja małych miast” jest realizacja kompleksowych projektów mających za zadanie rewitalizację zaniedbanych części miejscowości, będących centrami gmin dla których istnieją lokalne programy rewitalizacji. Inwestycje mogą dotyczyć budowy, przebudowy i modernizacji elementów infrastruktury podstawowej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej, elektrycznej, zagospodarowanie odpadów, drogi) społecznej (kultura, sportowo – rekreacyjna, turystyczna, edukacyjna), monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych, jak również mieszkaniowej – tylko dla lokali socjalnych (w zakresie określonym w Rozporządzeniu nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie EFRR) oraz projektów dot. wzrostu estetyki publicznej. Jednak działanie umożliwi przede wszystkim rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące renowacji i wzrostu estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznej, szczególnie służące podniesienie atrakcyjności miejscowości, będących centrum gminy, dla ruchu turystycznego.

7.3. Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru programu

Obszarem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce na lata 2009 - 2015 jest obszar tej miejscowości.

Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą ujęciu stanu rzeczywistego, analizę SWOT, czyli mocne i słabe strony miejscowości, planowane kierunki rozwoju, przedsięwzięcia wraz z szacunkowym kosztorysem i harmonogramem działań.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być dopisywane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy UE.

Uwarunkowania Lokalnego Programu Rewitalizacji polegają na tym, że ma on zdecentralizowany, lokalny charakter, obejmuje ograniczony teren jednej miejscowości i przygotowywany jest (przy udziale przedstawicieli gminy) z inicjatywy i przez mieszkańców miejscowości.

Specyfika programu polega na tym, że jest on ukierunkowany na zagadnienia cywilizacyjno-kulturowe, koncentruje się na prostych, lokalnych przedsięwzięciach, które prowadzić mają do poprawy standardu i jakości życia mieszkańców. Ma mniej pro-gospodarczy, a bardziej pro-społeczny i pro-kulturowy charakter. I dzięki temu może stanowić doskonale uzupełnienie strategii rozwoju całej gminy, która zazwyczaj koncentruje się na zagadnieniach infrastrukturalnych i gospodarczych.

VIII. Planowane działania w latach 2009 – 2015 na obszarze rewitalizowanym

8.1 Projekty priorytetowe realizowane na obszarze rewitalizowanym miejscowości Radoszyce

Projekty ujęte w niniejszym programie są jedynie propozycją przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji, a ich realizacja będzie zależna od uwarunkowań finansowych, potrzeb środowiska lokalnego i możliwości technicznych.

Zadania przewidziane do wykonania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji w okresie programowania 2009 – 2013 będą realizowane w zależności od wdrażania

Funduszy Strukturalnych w Polsce i opracowywania, bądź aktualizacji, dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym oraz regionalnym.

O wszystkich zmianach w proponowanym Programie Rewitalizacji (nowe zadania, modyfikacja obszarów problemowych) będzie decydowała Rada Gminy

L.p	Nazwa inwestycji	Harmonogram realizacji	Kwota końcowa	Źródła jej pozyskania
1	Rewitalizacja Rynku	2009 - 2011	600 000	RPO – Działanie 6.2 Rewitalizacja małych miast, wkład własny jednostki samorządu terytorialnego
2	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Radoszycach	2009-2010	7 300 000	RPO – Działanie 4.1 Rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej, wkład własny JST
3	Rozbudowa obiektu sportowo rekreacyjnego „na Lasku”	2010 - 2011	1 700 000	RPO – Działanie 5.3 Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu, wkład własny jednostki samorządu terytorialnego
4	Budowa zbiornika retencyjnego	2010 - 2011	5 000 000	RPO – Działanie 4.1 Rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej, wkład własny JST
5	Modernizacja Przedszkola Samorządowego	2010-2013	1 500 000	RPO – Działanie 5.2 Podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych i kulturalnych, wkład własny jednostki samorządu terytorialnego
6	Termomodernizacja i przebudowa budynków mienia komunalnego i instytucji kultury	2010-2013	1 500 000	RPO – Działanie 4.2 Rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej, wkład własny JST
7	Modernizacja ulic	2009 - 2015	1 000 000	Wkład własny JST
8	Budowa chodników na terenie miejscowości	2009 - 2015	1 000 000	Wkład własny JST

8.2 Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym

Na obszarze rewitalizowanym planowane są poniższe działania społeczne:

- działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
- działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,
- działania dotyczące walki z patologiami społecznemu,
- działania dotyczące wyrównania szans kobiet

- działania dotyczące wyrównania szans niepełnosprawnych
- działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
- działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezdomności,
- działania na rzecz dzieci i młodzieży
- działania mające na celu zapobieganie wyjazdom wykształconej młodzieży do większych miast

8.3 Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009 – 2015 dla miejscowości Radoszyce

<i>L.p</i>	<i>Nazwa inwestycji</i>	<i>Środki własne gminy</i>	<i>Budżet państwa</i>	<i>Środki prywatne</i>	<i>Środki UE</i>	<i>Kwota końcowa</i>
1	Rewitalizacja Rynku	240 000	0,00	0,00	360 000	600 000
2	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Radoszycach	2 923 000	0,00	0,00	4 377 000	7 300 000
3	Rozbudowa obiektu sportowo rekreacyjnego „na Lasku”	680 000	0,00	0,00	1 020 000	1 700 000
4	Budowa zbiornika retencyjnego	2 500 000	0,00	0,00	2 500 000	5 000 000
5	Modernizacja Przedszkola Samorządowego	600 000	0,00	0,00	900 000	1 500 000
6	Termomodernizacja i przebudowa budynków mienia komunalnego i instytucji kultury	600 000	0,00	0,00	900 000	1 500 000
7	Modernizacja ulic	1 000 000	0,00	0,00	0,00	1 000 000
8	Budowa chodników na terenie miejscowości	1 000 000	0,00	0,00	0,00	1 000 000

IX. System wdrażania i oczekiwane wskaźniki osiągnięć Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce jest jednym z programów operacyjnych gminy, zawierającym konkretne zestawy zadań do realizacji w wyznaczonych obszarach. Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji związane jest bezpośrednio z koordynacją procesu wdrażania poszczególnych planów odnowy miejscowości. W tym aspekcie powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji z planami odnowy jest niezwykle istotne. Projekty realizowane w ramach poszczególnych planów odnowy miejscowości będą

wdrażane przez podmioty zgłaszające inwestycje. W zdecydowanej większości będzie to Gmina, która uzgadnia realizację zadań z Radą Sołecką.

Zespół do realizacji zadań *Lokalnego Programu Rewitalizacji* zostanie wyznaczony po zatwierdzeniu Programu, przez Wójta Gminy Radoszyce.

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji podporządkowany strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Radoszyce. Procedura wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie wymagała szeregu działań polegających również na typowaniu projektów, animowaniu nowych projektów, oddziaływujących na całą gminę. Na potrzeby tych prac zostanie powołany Zespół zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji, który będzie działał pod nadzorem Koordynatora.

Wyniki prac Koordynatorów będą zbierane i agregowane przez Zespół zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Jego zadaniem będzie następnie przygotowanie zbiorczego sprawozdania z realizacji Programu i przedstawienie go Wójtowi. Jednocześnie sprawozdanie będzie przekazywane do podmiotu wyznaczonego do prowadzenia ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Radoszyce jako podstawowy dokument źródłowy. Ponieważ Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem nadrzędnym, a między nią i Lokalnym Programem Rewitalizacji istnieje ścisły związek, to raport z jej ewaluacji powinien być zatwierdzany przez Radę uchwałą wraz z wytycznymi dotyczącymi ewentualnych kierunków zmian w trybie realizacji Programu Rewitalizacji, oraz wytycznymi dotyczącymi ewentualnych korekt i uaktualnień w zapisach dokumentu.

Na poziomie społecznym należy wprowadzić do zarządzania strategicznego głównie elementy upowszechniania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. W aktualizację dokumentu powinno zostać włączonych wielu przedstawicieli instytucji spoza jednostek gminnych. Ich wkład w opracowanie dokumentu będzie bardzo istotny. W związku z tym liderzy społeczni powinni uczestniczyć w procedurze ewaluacji Programu oraz w kolejnych aktualizacjach dokumentu. Należy założyć, że debata społeczna dotycząca opracowania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywać podczas debaty zorganizowanej przez Radę Gminy obradującej nad przyjęciem raportu ewaluacyjnego.

Aby sprawnie przeprowadzić proces upowszechniania Programu, z pewnością należy założyć, że dokument będzie udostępniony na stronach internetowych.

W serwisie internetowym Urzędu zostanie wydzielona osobna podstrona przeznaczona wyłącznie do prezentacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obok innych opracowań strategicznych gminy Radoszyce oraz realizacji założeń zawartych w dokumentach. Założyć należy, że na stronach tych będą prezentowane sprawozdania z realizacji Programu, sprawozdanie zbiorcze oraz raport ewaluacyjny.

Upowszechnianie Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz rezultatów jego wdrażania powinno odbywać się także poprzez publikacje w lokalnej prasie.

Dla realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji służyć przede wszystkim następujące instrumenty:

- organizacyjne, związane ze wskazaniem podmiotów realizujących Program Rewitalizacji i ich zadań,
- finansowe, związane z wprowadzeniem zadań do planów i budżetu Gminy Radoszyce
- prawno - administracyjne, związane z uwzględnieniem odpowiednich przepisów przy realizacji zadań,
- informacyjno-edukacyjne, związane z monitorowaniem i promocją.

Oczekiwane wskaźniki

Ze względu na stan przygotowania zadań, które wymagają doprecyzowania, wskaźniki określone niżej mają wartość szacunkową i mogą ulec wahaniom. Część wskaźników (szczególnie oddziaływania) ma charakter nie mierzalny lub zostanie osiągnięta w długim okresie czasu dlatego też zostaną one określone szczegółowo przy opracowaniu poszczególnych projektów. Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane między innymi pod kątem osiągniętych n/w wskaźników.

Wskaźniki produktu

- P.61.1.1 - Liczba zrewitalizowanych obszarów-1szt
- P.61.1.2 – Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów-35000m²
- Długość zmodernizowanych dróg na obszarach objętych rewitalizacją- 2,5km
- Długość rozbudowanej sieci kanalizacji deszczowej na obszarach objętych rewitalizacją- 1,5km
- Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termo – renowacji i ich powierzchnia – 4szt/800m²
- Liczba projektów dotyczących walki z przestępczością i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców-1szt.

Wskaźniki rezultatu

- ilość udostępnionych obszarów inwestycyjnych – 10000m²
- Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obiektów pełniących funkcje kulturalne oraz rekreacyjno-sportowe-3500 osób
- wzrost liczby turystów odwiedzających obszary miejskie i obiekty zabytkowe wzrost o 30%
- spadek poziomu przestępczości o 25 %

X. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.

Określony system wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji wywołuje zgodny z nim system monitorowania i oceny (ewaluacji) całego dokumentu. Monitoring i ewaluacja polegają na dokonywaniu okresowej oceny stopnia realizacji programu rewitalizacji miejscowości i wprowadzeniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy gminy. Stopień realizacji lokalnych programów rewitalizacji będzie w tym wypadku uzależniony od stopnia realizacji poszczególnych projektów.

Do monitoringu i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji zobowiązuje się Gminę Radoszyce, zatwierdzając Lokalny Program Rewitalizacji.

Wprowadzenie systemu monitoringu i ewaluacji pomoże rozwiązać problem dezaktualizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji, wynikających ze zmieniających się warunków działania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach niniejszego dokumentu. Zakłada się również możliwość tworzenia dodatkowych lokalnych programów rewitalizacji, które będą wpisywać się w założone kierunki rozwoju gminy. Monitoring prowadzony będzie wyłącznie na podstawie stopnia osiągnięcia podstawowych wskaźników produktu i rezultatu danego programu rewitalizacji. Uwzględniając powyższe przesłanki, można zagwarantować rozwój Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z jednoczesnym rozwojem gospodarczym i społeczno-kulturalnym gminy Radoszyce. W gestii samorządu pozostanie zatwierdzenie drogi uchwały zmian w zapisach Programu.

10.1. System monitorowania programu rewitalizacji

Monitoring – śledzenie, czyli ocena realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, odbywać się będzie na poziomie oceny realizacji poszczególnych programów:

- Każdy Lokalny Program Rewitalizacji powinien posiadać kartę oceny realizacji programu. Wzór karty oceny realizacji programu został podany poniżej;
- Bieżąca ocena powinna pozwolić na natychmiastowe dostosowanie działań lub ich elementów do zmieniających się warunków zewnętrznych (np. inne źródła finansowania, przesunięcie harmonogramu realizacji, czy zmiana zadań);
- Odpowiedzialność za prowadzenie procedury monitoringu spoczywa na jednostkach koordynujących poszczególne Lokalne Programy Rewitalizacji;
- Jednostki koordynujące są odpowiedzialne za przygotowania kart ocen realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- Proponuje się, aby bieżąca ocena realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji (monitoring) odbywała się raz do roku;

- Karty oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji będą składane do Zespołu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji, który przygotowuje zbiorcze Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i przekaże je dalej do Koordynatora realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

10.2 Sposób oceny programu rewitalizacji

Ocena (ewaluacja) to procedura polegająca na badaniu przyczyn rozbieżności między zakładanymi efektami a rzeczywistymi (na podstawie karty ocen Lokalnego Programu Rewitalizacji), z jednoczesnym wprowadzeniem zmian, które mają na celu dostosowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do określonych wymagań. Zakłada się, że ocena będzie prowadzona każdego roku.

Ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie poprzez następujące działania:

- Analiza poszczególnych kart ocen realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i bieżące reagowanie na zmieniające się warunki. Analiza będzie dokonywana przez Zespół zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji;
- Okresowy, tzn. przynajmniej raz w roku, przegląd realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji na sesjach Rady Gminy, poświęconych realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Sesja i zebrania będą miały charakter sesji/zebrań strategicznych, na których wprowadzane będą zmiany do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Uczestnikami sesji strategicznych, poza Radnymi Gminy Radoszyce i członkami rad sołeckich, będą przedstawiciele różnych środowisk;
- Sesja strategiczna powinna wyprzedzać sesje dotyczące projektowania budżetu Gminy, wskazując na nowe kierunki prac nad budżetem.

Program sesji/zebrania strategicznego powinien uwzględniać:

- Ocenę Lokalnego Programu Rewitalizacji na podstawie kart ocen Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Propozycje wprowadzenia nowych Lokalnych Programów Rewitalizacji z uzasadnieniem,
- Propozycje wprowadzenia nowych działań (projektów), w szczególności tych programów do realizacji na terenie kilku miejscowości i oddziałujących na całą gminę,
- Dyskusja, głosowanie, zatwierdzenie.

Wzór sprawozdania z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	
Projekty zrealizowane w planowanym okresie:	
Projekty niezrealizowane w planowanym okresie i przyczyny zaistniałej sytuacji:	
Projekty w trakcie realizacji:	
Propozycje wprowadzenia nowych projektów:	
Propozycje usunięcia lub modyfikacji zaplanowanych projektów:	
Problemy napotkane w trakcie realizacji planu:	
Proponowana modyfikacja planu:	

10.3 Komunikacja społeczna

Prace nad wdrażaniem i zmianami w Lokalnym Programie Rewitalizacji powinny przebiegać w uzgodnieniu społecznym, dlatego zachęca się, aby co dwa lata w pracach zespołu zarządzającego Programem wzięli udział zaproszeni goście, tzw. liderzy społeczni.

Główne zadania i projekty, wynikające z Programu, zostaną udostępnione mieszkańcom poprzez stronę internetową Gminy Radoszyce. Takie przedstawienie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce pozwoli na jego upublicznienie w szerokim kręgu mieszkańców oraz stworzy możliwość jak największego uczestnictwa mieszkańców przy wdrażaniu.

XI. Podsumowanie

Rewitalizacja dotyczyć będzie wyodrębnionych części Radoszyc z grupą obiektów budowlanych, która w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i innych utraciła częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Program rewitalizacji należy zatem traktować jako kompleksowy program działań obejmujący budowę, modernizację zabudowy i przestrzeni ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni publicznych, rewaloryzację zabytków na wybranym obszarze miasta w powiązaniu z wprowadzeniem zmian gospodarczych i społecznych na tym obszarze. Rewitalizacja to grupa działań prowadzona na zdegradowanych obszarach zurbanizowanych, mająca na celu wyprowadzenie zdegradowanych obszarów ze stanu kryzysowego, polegająca na

znalezieniu dla tych obszarów nowego zastosowania lub przywrócenie im stanu pierwotnego.

Program rewitalizacji charakteryzuje się :

- kompleksowością, czyli całościowym spojrzeniem na zdegradowany obszar, na którym podejmowane działania w sferze infrastrukturalnej, gospodarczej, społecznej i środowiskowej są w pełni ze sobą zintegrowane i podporządkowane tym samym celom.
- koordynacją działań, czyli takim zarządzaniem procesem, aby prowadzony był zgodnie z ustalonym harmonogramem, przy optymalnym wykorzystaniu zasobów istniejących jak i powstałych dzięki realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- wieloletniością – stopień skomplikowania procesu rewitalizacji, konieczność podjęcia wielu działań oraz ich kosztowność zmusza do rozłożenia wysiłków na wiele lat .

Program Rewitalizacji powoduje:

- usystematyzowanie obszarów, na których program będzie realizowany
- jednolitość dla wszystkich zainteresowanych,
- klarowność kryteriów oceny,
- powiązanie z możliwościami finansowymi,
- pełniejsze rozpoznanie potrzeb mieszkańców i lepsze ich zaspokajanie,
- zmniejszenie roli polityki przy wyborze inwestycji,
- radykalne zwiększenie szans na pozyskanie środków z Unii Europejskiej.

Program Rewitalizacji zawiera:

- listę zadań inwestycyjnych z zakresem rzeczowym i finansowym,
- terminy realizacji zadań,
- prognozę wydatków,
- wielkość środków przeznaczonych na inwestycje,

XII. Wykorzystane materiały

Lokalny Program Rewitalizacji Miejscowości Radoszyce został opracowany na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostycznym i strategicznym oraz na podstawie zebranych danych statystycznych na potrzeby niniejszego projektu. Szczegółowy wykaz wykorzystanych źródeł przedstawia poniższe zestawienie:

- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Koneckiego,
- Plan Odnowy Miejscowości Radoszyce
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowanie Przestrzennego Gminy Radoszyce
- Plan gospodarki odpadami dla Gminy Radoszyce
- Ankieta opracowana na potrzeby projektu
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego (Zasoby Banku Danych Regionalnych) - www.stat.gov.pl,
- Strona internetowa: www.radoszyce.pl,
- Strona internetowa: www.ngo.pl.